

KUUROJEN

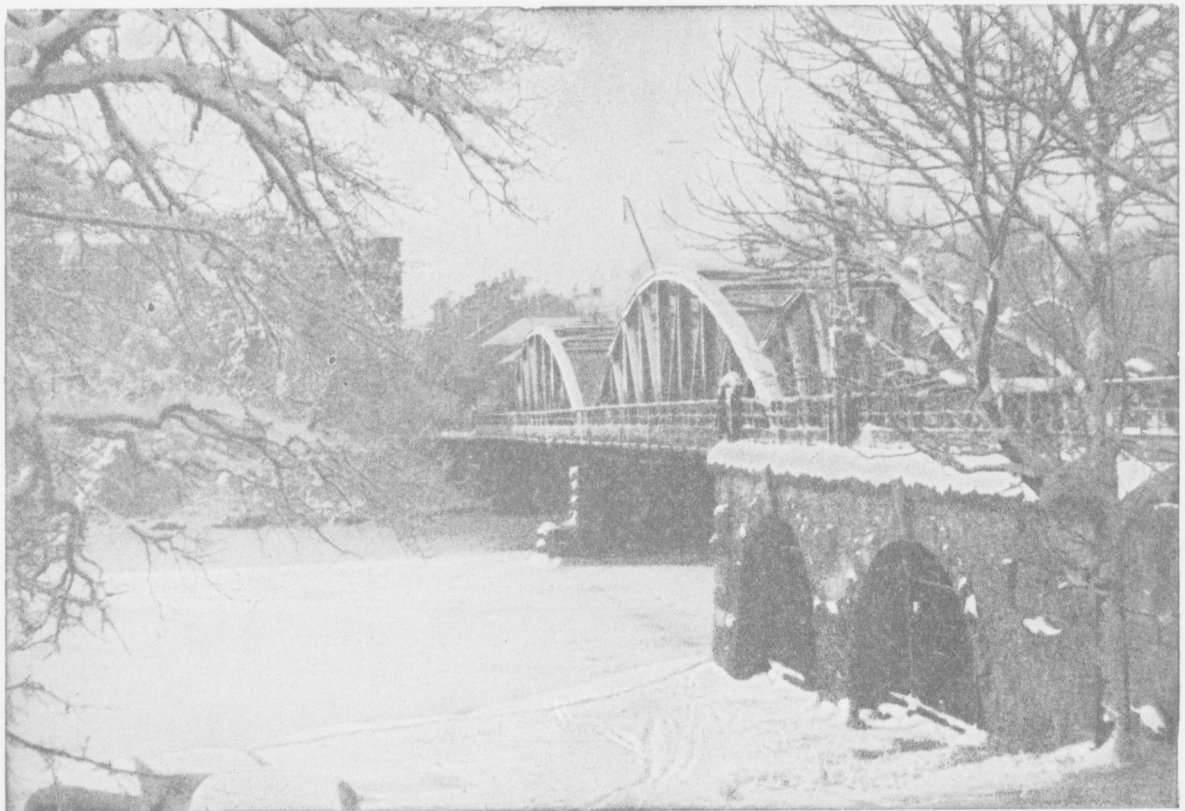
JOULU

1966

SUOMEN KUUROJEN LIITTO R.Y.

*Talven
kauneutta*

Kuurojen Joulu

Kuurojen Lehti n:o 12 B/1966

56. vuosikerta

Julkaisija:

Suomen Kuurojen Liitto r.y.
Liisankatu 27 E 10
Helsinki 17

Päätoimittaja:

Runo Savisaari

Toimitussihteeri:

Jarmo Narmala

Toimituskunta:

Aura Ahlbäck
Rea Stadius
Ragnar Östman
Jaakko Väisälä
Emil Mattila

SISÄLLYS

Maailma ja taivas
Joulu Amerikassa
Tuli käytyä Tallinnassa
Joulusiivous
Kuurojen Liiton kurssikeskus
Hajamielinen vaeltaja etsii
Lainavaatteet
Kuurot työnhakijoina
Caprin kuuluisin hahmo
Tapahtuipa vuonna 1966

Maailma ja taivas

Maailma ja taivas kohtasivat toisensa ensimmäisenä jouluna ja miksikäs ei, jokaisenakin jouluna. Itse asiassahan ne ovat aivan lähellä toisiaan — nimittäin maailma ja taivas Jumalan kirkkauden tyyssijana. Sekin kuuluu siihen maailmankaikkeuteen, jonka sisällä me »elämme, liikumme ja olemme», käyttäkseni apostoli Paavalin sanaa ihmisestä Jumalasta kokonaan riippuvana olentona. Ensimmäisenä jouluna tämä kirkkauden maailma ikäänkuin avautui enkeleineen. Ja sieltä kuului sanoma: »Teille on syntynyt vapahtaja». Se oli »suuren ilon» sanoma.

Niinhän on, eikö totta, että tämä maailma, jota voimme käsin kosketella, jonka päällä me kuljemme, jonne me rakennamme kotimme, joka tarjoaa meille leipää ravinnoksi, on niin täynnä kaikenmoista, mikä ahdistaa mieltä, tekee meidät surullisiksi, jopa toisinaan ihan epätoivoisiksi. Täällä on niin paljon sitä mitä sanomme synniksi, joka tahraa ihmistä, aiheuttaa itselle ja muille kärsimystä. Runoilija sanoo: »Nautinnon maljan pohjalla on katumuksen katkera sappi», sellaisen nautinnon, joka on epäpuhdasta, jota säästävät likaiset puheet, kiroukset ja toisaalta itkut ja kyynleet. Ja vaikka ihminen on elänyt täällä maan päällä jo monien tuhansia vuosia ja yritelty vapauttaa itsensä tästä ahdistuksesta, ei hän ole siihen pystynyt. Kaikenlainen sivistys on hyvä, elintason nousu on hyvä, mutta sisimmältään ihminen on samanlainen halki vuosituhansien ja aiheuttaa itselleen ja lähimmäisilleen alituisesti katkeria pettymyksiä ja pahaa mieltä.

Joulu tuo ilosanoman: »Teille on syntynyt vapahtaja». Vapahtaja, joka tarjoaa meille osallisuuden tuohon paljain silmin näkymättö-

JOULU AMERIKASSA

Vuoden kohokohta ja suurimmalla huolella valmistettu juhla on eittämättä jouluniin täällä kotoisessa Suomessa kuin kaukaisessa Amerikassakin. Sen on myös liike-elämä tajunnut ja joulun kaupallinen myyminen alkaa vuosi vuodelta yhä aikaisemmin.

Niinpä pysähdyimme typertyneinä elokuun alkupäivien hiostavassa kuumuudessa Viidennen Avenuen varrella New Yorkissa tuijottamaan suurta näyteikkunaa, josta meitä vastaan hymyili suuri joulupukki värikkäitten lasipallojen, kellojen ja pumpulihankien ympäröimänä. Niin asiaankuulumattomalta kuin jouluikkuna sillä hetkellä tuntuikin, seisoi kuitenkin koko perhe jonkin aikaa siihen syventyneinä. Juuri edellisenä päivänä tuohon outoon ja kiireiseen maanosaan saapuneina löysimme tästä punaposkisesta joulupukista jotain tuttua ja turvallista.

mään elämään siinä maailmassa, jota me nimitämme inhimillisellä kielellä taivaaksi. Siinä maailmassa vallitsee rakkaus, koska Jumala on rakkaus. Hän lähetti meille Poikansa Jeesuksen vapahtajaksi. Ensinnäkin hän toi meille sanoman siitä, että Jumala on meille isä, joka rakastaa meitä ja tahtoo meille pelkkää hyvää. Jopa niin, että kun olemme häntä vastaan rikkoneet »ajatuksilla, sanoilla ja teoilla», hän antaa mielellään sitä pyytävälle anteeksi. Jeesuksellahan oli tämä jumalallinen valtuus ja muistatthan, mitä hän sanoi huonomaineiselle naiselle, joka itki hänen jalkainsa juuressa fariseuksen asunnossa: »Mene rauhaan, sinun syntisi annetaan sinulle anteeksi». Tästäpä alkaakin meille uusi elämä, kun Jeesus vapahtaa meidät syyllisyyden taakasta, niin että saamme rauhan sisäiseen elämäämme, omaantuntoomme. — Ja meidän näemme alituisen esimerkkejä siitä, että kun joku ihminen tulee, niinkuin sanotaan, uskovaiseksi, hänen elämänsä suunta muuttuu: tulee halu tutustua Jumalan sanaan Raamatussa ja puhuttuna, tekee

joka lämmitti sydäntä, vaikka joulu vielä olikin niin kaukana. Jälkeenpäin kuulimme, että tuo ikkuna kuului erään suuren tukkuliikkeen pysyvään jouluartikkelinäyttelyyn.

Kun sitten olimme nelisen kuukautta asuneet kotikaupungissamme, Philadelphiassa, alkoi joulun läheisyys todella tuntua ja näkyä. Sitä olivat myymälät ja näyteikkunat tulvillaan. Eräät tavaratalojen osastot muuttuivat ihmeellisiksi satumaailmoiksi. Keskikaupunkia lähestyessään saattoi jo kauas kuulla koväänisten tarjoamaa joulumusiikkia, joka kyllin läheltä kuultuna menetti nautittavuutensa ja muuttui korvia vihlovaksi meluksi. Kun siihen lisäksi liittyi valtavien mainosvalojen vilkkuva ilotulitus, ei sirkustunnelma ollut kaukana. Tämän keskellä kuitenkin nuo kiirehtivät ihmiset, jotka muodostivat tungeksivan ja tönivän ihmismeren, etsivät

mieli kokoontua niiden kanssa, jotka rakastavat Jumalaa, ja tuolla sisäisessä elämässä pyrkivät ajatukset Jumalaa kohti ja korkeimmaksi päämääräksi tulee voida elää ja toimia Jumalan lapsen arvon mukaisesti. Tämä tietää sitä, että vaikka ihmisestä ei tulekaan vielä täällä enkeliä, niin kuitenkin ei hänessä yhä piilevä synti saa olla määrävänä voimana, vaan hän vihaa sitä, hän taistelee sitä vastaan. Jeesus antaa hänelle Henkensä vahvistamaan häntä kiusaussissa. Ja hänellä on se ihana toivo, että kun hän täältä kerran lähtee, hänelle avautuu tuo kirkkauden maailma, joka säteili ensimmäisenä jouluna Beetlehemin paimenille.

»Teille on syntynyt vapahtaja». Eivät teitä enää niele pahat himot, ei se mikä kuuluu tähän maailmaan ja häviää sen mukana. Eikä teitä niele multa, johon ruumiinne, »tämä maallinen majamme» kerran haudataan, koska »meillä on asumus Jumalalta, iankaikkinen maja taivaissa» (2 Kor. 5:1). Ylistetty olkoon Jumala tästä suuresta toivosta, josta Jeesuksen ylösnousemus haudasta on meille panttina.

Amerikassakin joulu saapuu kokotaloon, myös kylpyhuoneeseen.

ja valmistivat todellista joulua, parin päivän hiljaisuutta, jolloin he saisivat riemuita oman Vapahtajansa syntymästä.

Laitakaupungilla joulun tulo oli rauhallisempaa. Nurmikentille talojen edustoilla alkoi kohota olkikatoksia, joiden suojassa puusta veistetyt Maria ja Joosef ihastelivat seimessä lepäävää Jeesus-lasta. Muutamat nurmikätköt muuttuivat paimenten kedoksi tai enkelten ilosanoman näyttämöksi. Talot koristautuivat köynnöksin, seppelein ja värillisin lampuin. Joululle tahdottiin valmistaa kauniit, näkyvät puitteet.

Tuli myös joulupuun hankkimisen aika. Siinäkin suhteessa valikoima oli runsas. Oli valkoisia, vaaleanpunaisia ja -sinisiä pörröisiä luomuksia. Oli kullan ja hopean värisiä metallipuita. Oli mäntyjä, kuusia ja katajia. Kukin löysi varmasti mieleisensä. Oma, suloisesti tuoksuva kuusta koristaessamme yritimme kuvitella miltä tuntuisi tarttua kylmän metallipuun

oksiin. Paloturvallisuussyistä oikeiden kynttilöiden käyttäminen joulupuussa oli kielletty ja ehkä samasta syystä ihmiset valitsivat myös tekopuun.

Jouluaatolla ei Amerikassa ole yhtä keskeistä asemaa kuin meillä, vaan joulunvietto keskittyy joulupäivään. Tapaninpäivää ei myöskään vietetä, vaan se on aivan tavallinen arkipäivä. — Kun siis aattoilta alkoi hämärtää, ei ilmassa väreillyt samaa jännittynyttä odotusta kuin kotisuomessa eivätkä keittiöstä leijuvat suloiset tuoksut merkinneet jouluaterian alkamista.

Aivan arkiseksi ei aattoilta kuitenkaan jäänyt, sillä klo 23 alkoi useissa kirkkoissa ns. kynttilänvalojumalanpalvelus. Tilaisuus oli hyvin kaunis ja tunnelmallinen. Sähkövalaistusta ei käytetty, vaan kymmenet kynttilät valaisivat täpötäyttäkirkkoa. Kun puolenyön aikaan astuimme ulos kirkosta, täytti ilman monien kirkonkellojen riemukas pauhu, joka kertoi: »Teille on

Sukat ovat yön aikana täyttyneet ja jännittyneinä ja hiukan epäroiden ryhtyvät suomalaislapset avaamaan Amerikan joulupukin tuomisia.

Laurintyttären joulumietteitä

Olin viisivuotiaaksi saakka kuuleva. Nelivuotiaana näin ensi kerran muutamia kuuroja kadunkulmassa viittomassa keskenään. Näkemäni järkytti minua syvästi. Tuntui luonnottomalta, kun ihminen puhui käsillään. Tuijotin heitä kauan ja pelästyneenä.

Nyt olen yksi heistä, käsilläänpuhuvista. Nyt se on luonnollista ja oikeata. Kaukainen muisto

tänä päivänä syntynyt Vapahtaja, joka on Kristus, Herra!»

Meille niin tuttua joulukirkkoa ei näinollen joulupäivän aamuna ole. Sensijaan silloin riennetään katsomaan mitä joulupukki, Santa Claus, on tuonut takan reunalle edellisenä iltana ripustettuihin sukkiin ja kuusen juurelle. Amerikkalainen joulupukki näet lentää ilmojen halki punanenäisen poron vetämässä pulkassaan ja takan savupiippua kulkutienä käyttäen tuo yön aikana runsaat lahjansa. Mikäli mahdollista, kokoontuu koko suku yhteiselle joulupäivälliselle. Useimmissa perheissä kalkkuna kuuluu

välähtää mieleeni joka kerran, kun lapset kadulla katsovat minua viittoessani toisten kuurojen kanssa.

Pieni kuuleva tyttö, oppikoulun alaluokkalainen, liikehtii ja puhuu rivissä. Rangaistukseksi opettaja ottaa hänet erilleen rivistä. Ikuisuuden jälkeen armahtava kello soi ja marssitaan luokkaan. Häpeäpaalussa olo päättyy. Vielä

ruokalistaan ja sen juhlallinen paloitleminen on talon isännän etuoikeus ja velvollisuus.

Niin tuo kauan odotettu joulu oli tullut. Se kokosi perheen vanhat ja nuoret jäsenet yhteen kokonaiseksi pitkäksi päiväksi. Koettiin saamisen ja antamisen iloa ja mikä tärkeintä, kenelläkään ei ollut kiirettä. Olimme odottaneet jouluksi lunta, mutta saimmekin 20 lämpöasteen sään. Se ei kuitenkaan häirinnyt joulun sanomaa, joka on sama kaikkialla, missä ihminen kumartuu seimen äärelle Jumalan suuresta lahjasta kiittämään.

Kalkkunan leikkaaminen on talon isännän tärkeä tehtävä.

Koko suku on kokoontunut jouluaterialle. Pastori Harrison pitämässä puhetta ennen ruokarukousta.

aikuisena tyttö muistaa kiduttavat hetket erillään muista, kaikkien katsottavana.

Yhteiskunta koului jäsenistään normaaleja tusinaihmisiä. Normaalit ihmiset ajattelevat, puhuvat ja tekevät kuten muutkin. Erilainen teko tai puhe aiheuttaa henkisen häpeäpaalun.

Nuoruusvuosina ollaan uhmasta erilaisia kuin muut — ja ollaan kuitenkin samanlaisia kuin muut nuoret, koska hekin tahtovat olla erilaisia.

Jotkut otetaan rivistä erilleen koko elämänsä ajaksi. Kuurot, sokeat, kaikki vajavaiset. Me olemme erillään, kaikkien katsottavana ja ihmeteltävänä ja ajattelemattomien naurettavana. Miksi?

Kohta kahden vuosituhannen ajan ihmispolveet ovat hokeneet ulkolukuna sanoja: »Tapahdukoon Sinun tahtosi myös maan päällä...» Jotkut ovat löytävinään vastauksen niistä sanoista.

Onko niihin sanoihin sovitettava myös noitaroviot, keskitysleirit, sodat ja muut ihmiskunnan pimeyden hetket? Joku kiiruhtaa selittämään: pimeyden hetket ovat annetut meille voidaksemme selvemmin nähdä niitä seuranneen valkeuden.

Halki aikakausien sai kuuro ihminen elää yksin ja hyljättynä häpeänsä, kuuroutensa ja puhekyvyttömyytensä kanssa. Valistus on tullut myös kuuron pimeyteen. Hänet opetetaan auttavasti puhumaan. Silti hänen maailmansa on edelleen sekava ja hämärä ja suhteet kuulevien maailmaan mutkistuneita.

Tavallinen rivissäolija katsoo meitä ulkopuolella olevia. Ei hän meitä sen enempää ajattele. Sellainenhan olisi naivia. Aikamme ihminen pelkää sitä sanaa. Kaikki epänormaali on naivia. Ei edes sovi kertoa läheisilleen miten paljon heistä pitää. Ystävälliset ajatukset kerrotaan vasta hautakummun ääressä kylmälle tomumajalle. Se on normaalia. Epäystävälliset ajatukset kerrotaan mielellään. Se on oikein ja normaalia.

Jokaisella on omat huolensa. On työttömyyttä tai liikaa työtä, sairautta, raha- ja perhehuolia. Ne ovat tuttuja asioita meille kaikille. Ollaan monta kuukautta pinnallisia, tarmokkaita, siistejä ja ikäviä ihmisiä. Kerran vuodessa, pientä seimen pilttiä muistellessa, saa mieli olla hyvä, lämmin ja hellä.

Näen sokean kulkevan kadulla. Hänellä on opaskoira mukanaan. Hänen sokeutensa näh-

dään, hänen ei tarvitse sanoa sitä kenellekään. Hän kulkee näkevien maailmassa varoen. Tuttussa, jokapäiväisessä ympäristössään hän kulkee tottuneesti. Jos hän varovaisuudestaan huolimatta kompastuu, joku myötätuntoinen kiiruhtaa auttamaan.

Myötätuntoisiakin löytyy, vaikkakin aikamme sankarit sopivat lauseeseen: Meitä oli viisi riskiä miestä, rampa tuli vastaan, ja voitimme pas.

Minäkin liikun tottuneesti kotoisessa ympäristössäni. Kuulevien äänten täyttämässä maailmassa liikun varoen, ja tunnen koko ajan olevani heikolla jällä. Kukaan ei näe kuurouttani, minun on monesti anteeksipyytäen kerrottava siitä. Näen esteet tielläni, en kompastu niihin. Ei silmin nähtävä, vaan korvin kuultava maailma on minulle täynnä kompastuskiviä. Huulitalukutaito on epävarma opaskoira. Ja kun kompastun, harva osaa ja haluaa auttaa minut ylös. Kuulevien maailma on kuuroille täynnä nopealiikkeisiä, vaikeasti luettavia huulia. Myöhemmin kerrotaan kompastumisistani: Heh, heh, kun se kuuro ymmärsi aivan väärin, enhän minä Suomesta mitään puhunut, puhuin tuomesta... Olen lujalla pohjalla nähdessäni asiat kirjoitettuina, painettuina tai lukiessani selviä ja rauhallisia suunliikkeitä.

Täysin varmaksi tunnen itseni vain toisten kuurojen joukossa kaikkien käyttäessä viittomakieltä. Ei ole mitään ihmeteltävää siinä, että me erilläänolevat olemme muodostaneet oman rivistämme.

Kukaan ajatteleva ihminen ei tohdi sanoa on-tuvalle: Älä kävele tuolla tavalla erilaisesti, kävele niinkuin muutkin ihmiset.

Eikä kyttyräselkäläiselle: Hyi, kuinka tuo kyttyrä on ruma, pane se heti piiloon.

Rivissäolijat näkevät minun kuurouteni, erilaisen ääneni ja viittomakieleni kyttyrän. Minulle on sanottu: Älä viito. Viittominen on ruma. Apinat viittovat, eivät ihmiset. Ihmiset puhuvat.

Keskustelu kiinankielellä on puhumista. Keskustelu viittomakielellä on puhumista. Maailma valkenee, kun meidät hyväksytään viittomakielinemme. Ihmisyyteen on pitkä matka, liian pitkä.

Tuli käytyä Tallinnassa

Idyllinen näkymä Tallinnan vanhasta kaupunginosasta.

Viime vuoden syksyllä järjesti Kuurojen autotjärjestö historiallisen ensivierailun Eestiin ja allekirjoittanutkin ilmoittautui matkalle, mutta viime hetkellä tuli auttamattomasti »seinä vastaan» ja rannalle oli jäätävä. Mutta matka-aie ei unohtunut, kului vuosi ja tuli kesä ja sen mukana kaivattu kesäloma. Silloin allekirjoittanutkin pisti jälleen töpinäksi, hankki jälleen viisumin ja päätti lopultakin piipahtaa Ollinsa kanssa Suomenlahden toisella puolella.

Heinäkuun viidentenä huomasimme olevamme eestiläisen merenkyntäjän Vanemuinen kannella keinumassa Suomenlahden laineilla kohti Tallinnaa. Aurinko heloitti tavaalla ja ruokaa kärkevät lokit seurasivat väsymättä laivaamme. Saattoivat mokomat lentää ilman passia ja viisumia maasta toiseen. Jo noin parin tunnin kuluttua häämöitti taivaanrannalla Tallinnan silhuetti. Sitä selvempinä piirtyivät näkyviin kaupungin tornien ja kirkkojen huiput mitä lähemmäksi laivamme kynti. Neuvostoliiton ja Suomen rajalla tulla ryöppysi laivaamme kohti Neuvosto-Eestin tullivartioston moottorivene ja

ui laivamme kylkeen. Siitä nousivat tullimiehet tarkastamaan opastajamme haltuun jätetyt passit ja viisumit. Ei kestänyt kovinkaan kauan kun he jo hyppäsivät takaisin pikkulaivaansa.

Tallinnan satamassa odotti meitä Intouristin uljas bussirivistö. Ellen väärin muista ne olivat sinivalkoiset niinkuin kotikylämme Haagan turistibussit. Mutta nuo raput, ne on rakennettu pitkäkoipisia varten. Sain kuin sainkin itseni ylös bussiin ilman Ollin apua. Pian kaarsi bussikaravaani hotelli Tallinnan eteen. Tähän uudenlaiseen suureen hotelliin asetuimme taloksi viiden päivän ajaksi. Hotelli oli tulvillaan suomalaisen näköisiä turisteja, joten saimme odottaa iltaan asti huoneiden vapautumista. Päivällisen syötyämme meille järjestettiin kiertoajelu kaupungin nähtävyyksiin tutustumiseksi.

Tallinnan puistoista suurin ja kaunein on Kadriorgin puisto (Katariinanlaakson puisto). Tämä 78 ha:n laajuinen puisto oli tehty Pietari Suuren määräyksestä puolisonsa Katariinan kunniaksi v. 1718. Samana vuonna rakennutti Pietari Suuri puistoon Katariinalleen Kadriorgin linnan,

Raatihuone.

jossa nyt on valtion taidemuseo. Puistossa on kaunis joutsenlampi, jonka läheisyydessä seisoo Eestin kansalliseepoksen Kalevipoegin luoja Fr. R. Kreutzwaldin muistopatsas. Eestilläkin on oma Lönnrotinsa ja Kalevalansa. Kierto-matka jatkui laajalla Kadriorgilla kunnes pysähdyttiin suuren laulukentän kohdalle. V. 1960 valmistunut laululava, johon mahtuu yht'aikaa 30.000 esiintyjää ja 150.000 hengen katsomo oli valtava nähtävyys.

Piritan uimarannalle vievältä tieltä poikettiin Metsäkalmistolle. Tässä erikoisen kauniissa kalmistossa siellä täällä kummuilla erillään toisistaan on monen eestiläisen kirjailijan ja muun kulttuurihenkilön leposija.

Sitten meille näytettiin Piritan laaja hiekkaranta, joka on Tallinnan vesiurheilun tyyssija. Totesimme sen ihanaksi, mutta meillä ei ollut onnea koko Tallinnassa oloaikanamme kokeilla kylpyläelämää Piritalla. Eestin ilmojen haltijat eivät olleet vieraanvaraisia meille.

Kivenheiton päässä rannalta sijaitsee jo v. 1570 raunioitunut birgittalainen luostari, jonka jyr-

viä ulkoseiniä ei ajan hammas ole pystynyt murtamaan. Olipa sen ajan munkeilla ja nunnilla kunnioitusta herättävän mahtava luostari.

Toisena päivänä vaelsimme omin nokkinemme historiallisella Toompean linnoituksella, joka on jyhkeä muistomerkki keskiajalta. Hotellitamme oli mukavan lyhyt matka ylös Toompean jyrkeville muureille. Eestin Kansallis-eepoksessa Kalevipoegissa kerrotaan, että Linda kantoi Kalevin haudalle muistoksi suunnattoman kivikasan, josta muodostuikin Toompean mäki. Linnoituksen jäljellä olevista tähystystorneista korkein on Pitkä Hermannin, jonka huipulla liehui Neuvosto-Eestin lippu. Tornin perustuksissa on osaksi kallioon louhittu vankila, noin 25 metrin syvyinen. Siinä ei ole ovia eikä ikkunoita. Vangit laskettiin lattialuukun kautta alas. Toisen tornin nimi on Kiek in de kök eli Kurkista kyökiin. Taru kertoo sen saaneen nimensä siitä, että tornin ylimmistä tähystysaukoista vartiotsotilaat kurkistivat alas porvareiden ja kauppiaiden keittiöihin. Taisi heidän kielelle nousta vesi nähdessään kanan tai lampaanpaistin käri-sevän liedellä. Toompean keskeisin nähtävyys on 1300-luvulta peräisin oleva tuomiokirkko, jota käytettiin ylhäisön hautakappelina. Siellä näimme lukuisat sargofagit ja seinillä suuret puusta veistetyt ritarivaakunat. Kirkon ympärillä oli ristariston keskiaikaiset rakennukset. Toompean ritaristo ja alakaupungin porvarit olivat usein sotajalalla keskenään. Silloin portit, jotka yhdistivät alakaupunkiin suljettiin iltaisin klo 21. Toompean idyllisillä kujilla oli lysti kä-

Oikealla »Kiek in de kök», taustalla Pitkä Hermannin.

Tallinnan kuurojen kulttuuritalossa oli suuri joukko eestiläisiä vastaanottamassa suomalaisia ystäviään.

vellä ja katsella talovanhuksia. Kujilla on huvittavia nimiä kuten Pikk jalg eli Pitkä jalka, Liihike jalg eli Lyhyt jalka. Eräästä paikasta Toompean mäeltä levittäytyy maalauksellinen näkymä yli keskiaikaisen Tallinnan. Punaisia ja jyrkkiä kattoja, suippotorneja, mutkittelevia katuja ja kujasia. Sinne alas lähdimme kulkemaan Lyhyttä jalkaa myöten. Tässä 320.000:n asukkaan kaupungissa on paljon keskiajalta säilyneitä rakennuksia, joissa toisissa on säilyneet koristeelliset julkisivut. Elämä kaupungissa on vilkasta. Siellä eivät tosin enää liiku keskiajan porvarit ja hansakauppiaat vaan nykyajan tavalliset ihmiset. Pobedat ja Jaltat hurisevat sekä punaiset ja keltaiset ratikat jyrisevät. 1400-luvulta peräisin olevassa raatihuoneessa on mielenkiintoinen museo, jossa on mm. häpeäpaalu kaularautoineen. Jo sisään astuessamme tervehti meitä v:n 1530 tuuliviiri »Vana Toomas» ajan kuluttamassa kuparihahmossaan. Tämän »Vanhan Tuomaaksen» jäljennös vuodelta 1958 heiluu tämän rakennuksen barokkityylisen tornin huipussa.

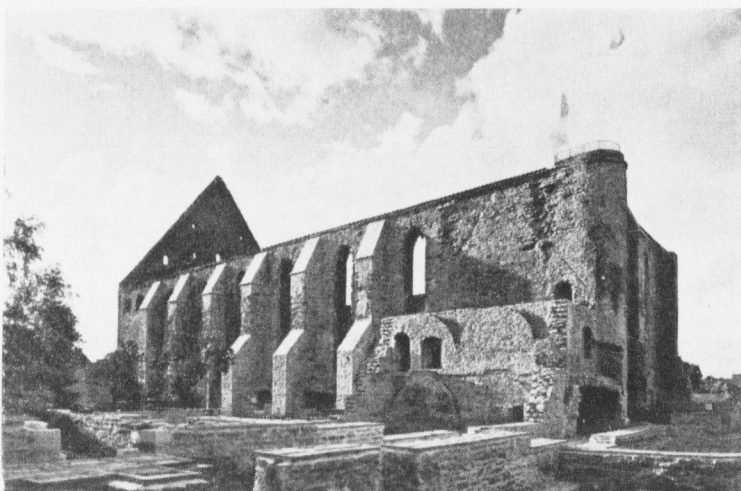
Kolmantena päivänä järjesti Intouristi toisen kiertomatkan, jolloin käytiin läpi jälleen Toompea, jonka katselemiseen ei ainakaan allekirjoit-

tanut väsy. Sieltä suunnattiin matka kaupungin liepeille Eestin ulkoilmamuseoon, joka sijaitsee Rocca al Maressa. Entisajan talonpoikien kaislakattoiset rakennukset maalattioineen antoivat sen käsityksen millaista oli talonpoikien elämä vuosisatain takaa. Siellä oli saunakin, oikeata suomalaista mallia, jonka lauteilla lojui vastoja ikäänkuin asukkaat olisivat juuri kylpeneet siinä. Eestin kansa on ammoisista ajoista asti sukua suomalaisille. Kieleltään ja elämäntavoiltaan molemmat ovat melko samantlaisia. Museoalueella on harvalukuisia rakennuksia, mutta alue on jatkuvan suunnittelun alaisena.

Kiertomatka jatkui asumalähiöihin, joissa on vierä vieressä riveissä jyrkkäkattoisia omakotitaloja. Tasaisen laajalla Mustamäellä kohoavat uudenlaiset kerrostalot, samanmallisia kaikki. Talojen väleissä on puuttomat nurmikot.

Pistäydyimme saman päivän iltana tervehtimässä kuuroja ystäviä heidän uudessa tilavassa kulttuuritalossaan. Heitä olikin suuri joukko koolla saatuaan tiedon suomalaisten tulosta. Lämpimästi he ottivat meidät vastaan kuin sukulaiset ikään. Tallinnassa asuu noin 270 kuuroa. Heidän joukostaan esittäytyivät Suomessa syntyneet kaksoissisarukset Inkeri ja Erkki. Jo sylviauvoina he vanhempiensa mukana jollakin käsittämättömällä tavalla sodan jaloissa ajautuivat Neuvostoliiton puolelle. Kulttuuritalon vieressä kohoaa toinen saman tyyppinen kerrostalo, jossa toimii tehdas ja siinä työskentelee suuri joukko kuuroja. Katselimme jo edellisenä päivänä eriväristen baskereitten valmistusta tehtaassa. Totesimme tehtaan työhuoneet va-

Piritan luostarin rauniot.

loisiksi ja tilaviksi. Tämä teollisuuslaitos on yksi niistä 70:stä yrityksestä, joita Neuvostoliiton kuuroilla on laajalla Venäjän maalla. Kulttuuritalon pihalla kasvaa elinvoimaisena se piskui-nen tammi, joka oli istutettu viime vuoden syksyllä suomalaisten kuurojen ensivierailun, 25 vuoden jälkeen, muistoksi. »Palju tervitusi» lähettivät eestiläiset kuurot ystävilleen Suomeen. He toivovat yhä useamman kuuron suuntaavan matkansa Tallinnaan.

Neljäntenä päivänä aamuyhdeksältä auringon helottaessa taivaalla istuimme jälleen Intouristin bussissa matkalla 200 km:n päässä olevaan Pärnuun. Tien molemmin puolin vilahti siistejä omakotitaloja, laajoja viljelysvainioita kolhooseineen ja karjalaumoineen. Lehmät olivat mustan ja valkoisen kirjavia ja etelämpänä Pärnun seudulla niiden väri oli kauttaaltaan tumman ruskea. Matkan puolivälissä Paiden pikkukaupungissa pysähdyttiin katselemaan vähän ympärille. Pärnuun saavuttuamme uhkasi taivaalle kohonnut musta pilvi sadetta, joka jonkun ajan kuluttua ryöppysi niskoihimme. Pärnu on Eestin suosittu kylpyläkaupunki. Sen laajalla hiekkarannalla tyydyimme vain katselemaan sen tyhjentyessä kylpijöistä. Kylpylän ajanmukaisen ravintolan paviljongilla lounastimme sateen ropistessa ikkunaruutuihin. Rankasateen takia kaupunki jäi tutustumatta ja pärnulaiset kuurot tapaamatta. Ehdimme vain silmäillä kaupunkia läpi ajaessamme. Täälläkin näkyi vaalittavan vanhoja rakennuksia. Muuten tyypillistä Eestin kaupungille on se, että puutalot olivat enimmäkseen ruskeiksi maalattut.

Tallinnaan palattuamme illalla havaitsimme maan kuivaksi. Sade ei ole vierailut siellä pois-ollessamme.

Viidentenä päivänä elimme kotiinlähötunnelmissä. Hotellin lähellä sijaitsevassa »Turist»-myymälässä oli tungosta. Sieltä sai ostaa ulkomaan, siis Suomenkin, rahalla matkamuistoja. Aurinkoisen päivän painuessa iltaan, meidän jättäessämme majapaikkamme, yllätti sade. Tallinnan taivas itkee lähtöämme, sanoivat sata-massa meitä hyvästelemään saapuneet ystävät. Klo 20 Eestin aikaan Vanemuinen kokka kääntyi Helsinkiä kohti. Myrskyisen merimatkan jälkeen huokasimme helpotuksesta päästyämme kotomaan kamaralle.

JOULUSIIVOUS

Maailma kyllä osaa panna asiat pääläelleen joulunakin, vaikka ihminen kaiken hyvän tahdon säestämänä asettelee niitä parhain päin.

Niinpä mekin olimme ollut pelkkää hyvää tahtoa, oikea joulutonttu, joka keräsi koko firman joulurahat herra Hakoiselle annettavaksi. Rahan kerääminen ei ole ilo joulunakaan, sillä ihmisen joulumieli on oikukas; sitä paitsi joulurahan keräys on aloitettava ennen aattoiltaa, pyhinä ei kerätä lainkaan. Mutta me keräsimme koko aattoviikon mieli joulumielestä hersyen. Ja aattona meillä oli koko firman hyvä tahto isossa ruskeassa kuoressa rahaksi muunnettuna.

Meidän siis piti käydä luovuttamassa rahakuori herra Hakoiselle aattona kello 12.00.

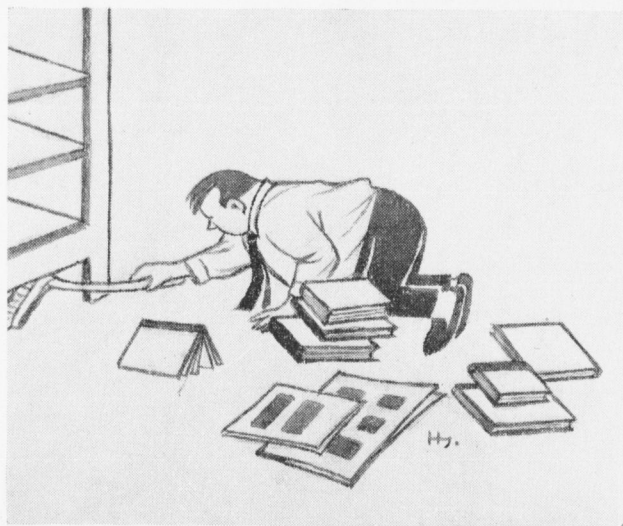
Mutta kuten sanottu, maailma kyllä osaa latoa asiat pääläelleen, vaikka ihmiset puhkuvat hyvää tahtoa. Kaiken lisäksi joulusiivous oli taiten tehty, huonekalut olivat paikallaan, lipaston laatikot kiinni, vaatekomerot järjestyksessä, kirjat hyllyssä jne., aivan koulun tapaisesti.

Mutta kaikesta joulujärjestyksestä huolimatta kirjekuori oli hukkunut!

Me tunsimme palaneen käryä, vaikka keittiöstä leijui vain hienoja joulutuoksua. Kut-suimme vaimon avuksi.

— Tällaisen järjestyksen keskeltä pitäisi kuoren löytyä, me sanoimme rauhallisena.

Vaikka jouluna pitäisi kaiken hersymän hyvää tahtoa, rahakuoren katoaminen antoi vaimon sydämelle muutaman ylimääräisen lyönnin. Hän

No, onkos tullut kesä,
nyt joulun keskelle,
ja mistä löytyy pesä,
nyt pikkulinnulle?

Hikeä pyyhkien jatkoimme esineiden, paikkojen ja asioiden uudelleen järjestelyä. Siirsimme miesvoimin huonekalut keskilattialle, aukaisimme ja tyhjensimme lipastonlaatikot ja vaatekomerot, aukaisimme ja ladoimme kirjat lattialle. Keittiöstä leijui kärynhajuinen pilvi muistuttaen joulupaistoksista. Kuusesta tuli kaksi, nimittäin pöytäkuusi ja tyvikuusi, ja lopulta olimme mullistaneet koko talon ylösalaisin.

Viimein emme enää osannut muuta kuin seisoa kaiken keskellä ja nyppiä taskuja koneellisesti sisään—ulos. Silloin tipahti matolle monesti laskostettu ruskea kuori.

— Nyt saa joulumieli palata, tämä oli kaunis loppu, me sanoimme onnellisena. Vaimo katsoi onnettomana — ainakin kolme kuukautta vaille joulumielen — sekasortoa ympärillään.

Perillä, joulumielen hellyttämänä, kerroimme koko etsimisoperaation. Herra Hakoinen, johon jouluilo oli tarttunut, sanoi:

— Teille jäi varmasti oikea maanantaisiivo. Minäpä pirautan pojille, yks-kaks järjestämme kaiken jouluiseksi.

Neljännestunnin kuluttua meitä vaelsi neljä miestä taloamme kohti.

Jatkuu siv. 27

nuuhkaili keittiön tuoksua, katsoi uuniin, sitten lipaston, kirjahyllyn, sohvan, vaatenaulakon, kirjoituspöydän taa — kaikkialla vain puhtautta ja järjestystä.

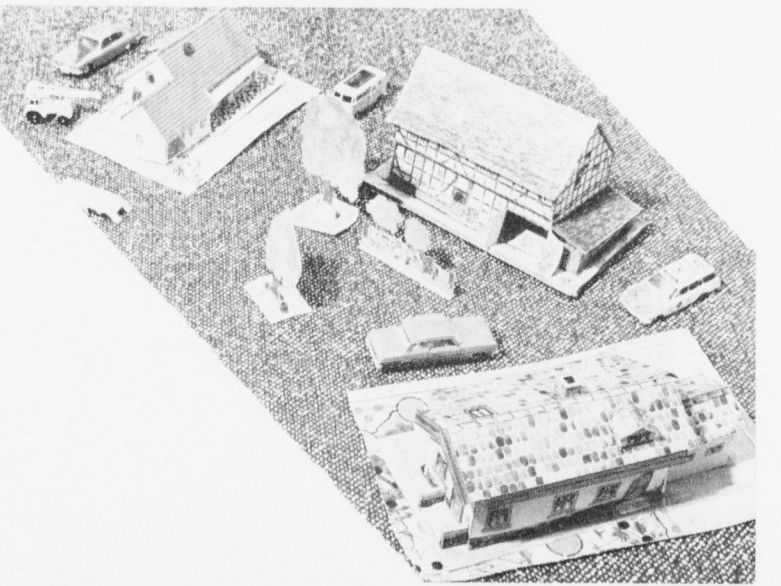
— Tämän järjestyksen keskeltä pitäisi löytyä pieninkin epäjärjestyksen aiheuttaja, me sanoimme edelleen tyynenä. Jonkin ajan kuluttua rykäisimme jo hiukan kärsimättömänä:

— Vastahan sinä olet järjestänyt talon kuntoon, pitäisihän sinun tietää missä kaikkialla sen ei pidä olla.

Vähitellen meni meidän joulumielemme, ja lauloimme kuuluvasti:

Kuurojen Liiton kurssikeskus on toistaiseksi vain hahmoittumassa paperilla, suunnitelmissa ja mielikuvituksessa. Toteutuuko kuurojen ajatus »Malmin opistosta»...

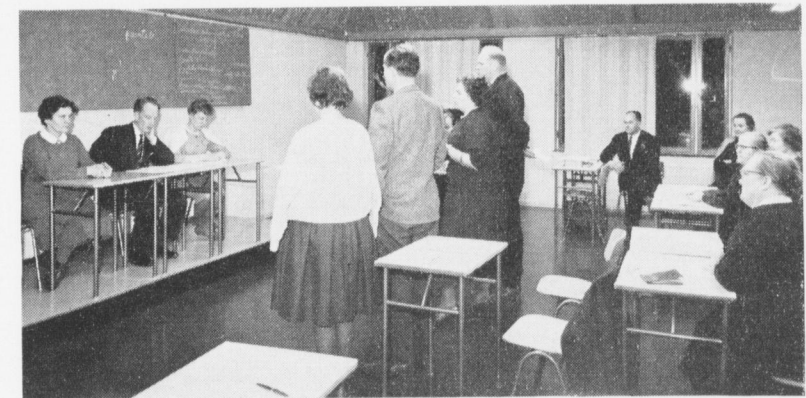

Nouseeko Kuurojen Liiton kurssikeskus?

Suomen Kuurojen Liitto r.y. täytti viime vuonna 60 vuotta. Liitolla on siis takanaan varsin pitkä ja huomionarvoinen työkausi kuurojen kuntouttamis- ja valistustoiminnan keskitettynä ohjaajana. Liiton jäsenyhdistysten, kurssien, leirien ja muun toiminnan kautta on liitto määrätietoisesti pyrkinyt kohottamaan kuurojen henkistä ja sosiaalista tasoa päämääränään saada kaikista kuuroista ammattitaitoisia ja elinkelpoisia kansalaisia.

Edelläkerrottu saattaa tuntua vain tarkoituksettomalta sananhelinältä — ellei tunne asioi-

den taustaa ja pohjaa. Niinpä kuurojen koulutus, joka asetusten mukaan pitäisi vastata kansa- ja kansalaiskouluja, harvoin yltää tälle tasolle ja silloinkin muutaman erikoislahjakkaan yksilön osalta. Kuurojen jatkokoulutus, tässä tapauksessa lisätietojen antaminen, elämän monien pulmakysymysten selvittäminen, sekä lisäksi kaikki harrastustoiminta, on hoidettava vapaan järjestötoiminnan piirissä — kuurojenyhdistysten ja Kuurojen Liiton välityksellä. Tätä toimintaa on olosuhteiden pakosta viime vuosina jouduttu erikoisesti tehostamaan sekä har-

Kuurojen Liiton laajassa kurssitoiminnassa on osansa myös kuulevien kursseilla; tulkki- ja viittomakielikursseilla.

Tämä harjanne Heinolan maalauskunnassa Ala-Räävelinjärven rannalla odottaa käyttäjiään. Ovatko alueen käyttäjiä vain metsän eläjät, oravat, jänikset, linnut...

kitsemaan vieläkin tehokkaampaa ja tuloksellisempia koulutusmuotoja. Olosuhteilla tarkoitamme kouluoloissamme tapahtuneita ja tapahtuvia muutoksia yhä useamman normaalin lapsen suorittaessa vähintään keskikoulun; on laskettu, että v. 1970 n. 90 % nuorista on keskikoulun käyneitä. Tämä tietysti tulee vaikuttamaan heikentävästi kuurojen mahdollisuuksiin sijoittua yhteiskunnassa oppi- ja ammatti-paikkoihin, koska kuuroilla ei ole mahdollisuuksia vastaavaan koulutukseen.

Kuurojen Liitto tulee kuitenkin pyrkimään tehostetun kurssitoiminnan avulla siihen, että kuuroilla on mahdollisuudet edes jonkinlaiseen jatkokoulutukseen. Tässä on esteenä ollut vain oman toimintakeskuksen, kurssikeskuksen, puute. Tämänkin asian korjaamiseksi on Kuurojen Liiton piirissä tehty ensimmäiset suunnitelmat ja toimenpiteet. Liitto on ostanut Heinolan maalauskunnasta Ala-Räävelinjärven rannalta n. 4 hehtaarin suuruisen palstan tarkoituksella rakentaa palstalle kauan kaivattu kurssikeskus. Liiton taloudelliset mahdollisuudet

ovat kuitenkin rajoitetut ja siksi liitto sisäasiainministeriön luvalla toimeenpanee rahan-keräyksen, joka kestää 30.4. 1967 saakka, koko maassa kurssikeskuksen hyväksi.

Kuurojen Liitto vetoaakin nyt tämän lehden lukijoihin toivoen näiden omalta osaltaan edistävän liiton pyrkimystä tässä asiassa: saada kuuroillekin oma kurssikeskus. Tämän lehden liitteenä on tilillepanokortti, jonka välityksellä kukin voi suorittaa pienen tai suuren summan Kuurojen Liiton kurssikeskuskeräykseen. Huomioikaa tässä yhteydessä pieni erikoisuus, liiton jäsenyhdistysten välillä on käynnissä keräyskilpailu ja jos lahjoittaja haluaa edistää tässä kilpailussa kotipaikkakuntansa kuurojenyhdistystä tai lähintä toimivaa yhdistystä, niin siitä voi tehdä merkinnän tilillepanokorttiin.

Nouseeko Kuurojen Liiton kurssikeskus. Sitä toivovat kuurot ja he myös tekevät parhaansa asian edistämiseksi, mutta tässä asiassa eivät yksistään toiveet ja pyrkimykset riitä — tarvitaan yleistä tukea.

Hajamielinen vaeltaja etsii elämänviisautta

Arvoisa lukija herää jouluaamuna, istuu mukavasti sängyssään, ottaa jouluomenan käteen ja alkaa selailla Kuurojen Joulua. Mutta millä tunteilla? Oliko joulu rauhallinen ja harkitusti järjestetty. Tai sattuiiko odottamattomia pettymyksiä. Hajamielisellä toimittajalla on eräs ystävä, kuusivuotias Viki, joka kerran oli saanut kovan iskun. Nyt keskusteltiin hänen kodissaan miten joulupukki pitäisi tilata täksi jouluksi kolmen kuukauden vanhan pikkuveikon iloksi. Katkerana ja elämäkokemuksella Viki sanoi: »Mitäs te näytätte pikkuraukalle tuollaista. Sehän on vain naapurin setä.»

On olemassa eräs oikein mukava yhdistys. PJAT-yhdistys (Pantava joululahjanteko ajoissa töpinäksi. Siihen kuuluu mukava porukka, aate on hyvä, mutta se toimii epäsäännöllisesti. Se tahtoo sanoa: työkokousta ei ole pidetty ainoatakaan kertaa. Ajatelkaa mikä määrä joululahjoja voisi olla valmiina varastossa. Jouluruuhkan aikana kävelisi vain markkinoita katsomassa ja hätäisiä ihmisiä säälimässä.

Kohta on uudenvuoden aatto. Olisi suotavaa valmistaa myös hyviä lupauksia seuraavaksi vuodeksi. On toinen hyvä yhdistys KV-yhdistys (Kesälomien vastustamisyhdistys). Siihen kuuluu esim. JUU-ihmisiä. Ne jotka eivät voi sanoa EI. Tässäkin on se vika, että kokouksia ei ole pidetty, koska jäsenet käyvät niin monissa muissa kokouksissa. Hajamielinen toimittaja oli vähällä liittyä siihen, mutta sitten muistui mieleen eräs neekeriporukka, joka viime maailmansodan aikana lähetettiin pikamarssille Afrikan erämaahan. Muutaman päivän jälkeen neekerit kieltäytyivät jatkamasta. »Me olemme hätiköineet liikaa», he sanoivat. »Sielumme eivät ole ehtineet mukaan samaan tahtiin. Nyt me istumme tässä ja odotamme, siksi kun sie-

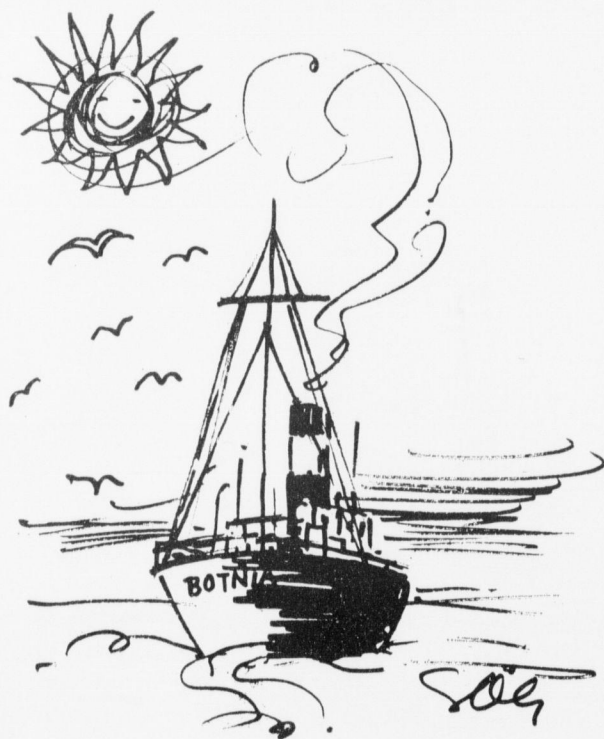
lumme ehtivät tavoittaa meitä.» Ja tuo on oikein totta. Jos kauan kiiruhtaa ja hätäilee, tuntee ihminen lopuksi itsensä olevan kuin tyhjä paperipussi. Ehkä täytyy olla vähän vanha jo, nuoret eivät vielä tätä tilaa tunne.

Hajamielinen pelästyi hiukan ja päätti lähteä hankkimaan hiukan meri-ilmaa. Kävellä syys-tuulella laivan kannella, välillä nukkua tai syödä. Ja sitten laiskotella (mikä moraaliton ajatus).

Valittu laiva oli tanskalainen Botnia, 75 vuotta vanha ja viimeisellä matkallaan. Tämän kertoi meille kapteeni kun hän matkan aikana tarjosi meille samppanjaa. Kukaan ei ole ostanut tätä laivaa, vaikka se on ihan hyvä ja ehjä vielä. Tämän matkan jälkeen se viedään romutettavaksi. Yönsydämessä, kun kaikki ihmisäänet olivat vaijonneet, kuului selvästi laivakoneen haikea jyskytys: »75 vuotta olen tuottanut ihmisille iloa. Ja nyt ei kukaan huoli minusta. En saa ikinä uida raikkaassa meressä. Minut viedään romuhautaan, siellä minä sammun, ruostun, tulen rumaksi». Näin valitti laiva, ja se on oikein totta. H. C. Andersen voi todistaa, että laivatkin osaavat puhua.

Lähestyimme Tanskan rannikkoa. Miehistö ja henkilökunta käväisi kannella ja tähystelivät. »Tajuatko, että olemme kohta kotona. Siellä on Wonderful Kööpenhamina», he puhuivat. Ihan kun olisivat suomalaisia, jotka jälleen näkevät Hankoniemen paluumatkalla jostakin. Nyt oli aamu ja huomasimme, että täällä aurinko tulee Skånesta vaikka se meillä nousee idästä.

Sanotaan aina, että Tanska on pieni ja idyllinen maa. Mutta kun myrskyt riehuu, silloin on täällä valtamerien tuntua ilmassa. Ja Tanska on silloin suuri maa, on eräs runoilija sanonut. Suuret laivat ovat kauan seilanneet vaikka Kii-

naan saakka ja Siperian tundroille on Tanskan Sähkötynyhtiö rakennuttanut sähkölinjoja Aasiaan asti. Vaikka ei moneen päivään olisi nähnyt ainoatakaan ihmistä, niin kyllä näistä pienistä sähkötinrakennuksista tulee ystävällinen tanskalainen mies (tavallisesti nimeltä Hansen) ulos tervehtimään. Näin oli ainakin tsaarin aikana. Ei Hajamielinen uskalla sanoa nykyajasta mitään. Suurpiirteistä toimintaa siis. Mutta samalla tanskalainen rakastaa kaikkea herttaista ja miniatyyrikokoista. H. C. Andersen päätti tulla kuuluisaksi. Ettei odottaessa olisi kuollut nälkään, hän kirjoitti satuja — ja tuli kuuluisaksi. Mutta ei sillä tavoin kun oli toivonut.

Tanskalaiset ovat mestareita kertomaan juttuja eläimistä. Esim. lokit, jotka asuvat Amerikassa, tulevat aamuisin Köpenhaminan kalatorille ajamalla raitiovaunu kakkosen katolla, koska eivät viitsi lentää. Kuuluisa olutpanimo käyttää vielä hevosia olutvaunujen vetäjinä. Kuumina kesäpäivinä kuskit panevat hatun hevosen päähän tai solmivat rusetin. »Pitääkö hevonen tästä» kysytään ja kuski vastaa: »Hevonen on suorastaan ylpeä». Eräs kuski oli menossa kesälomalle. Hänen kävi sääliksi hevostaan, joka ei koskaan saanut levätä, eikä koskaan ollut maalla. Kysyessään panimon johdolta, saisiko hän ottaa hevosen mukaansa kesälomalle, lupa annettiin. Ja eräänä kauniina aamuna lähdettiin sitten matkaan. Samat rattaat oli, mutta ilman olutpulloja. Hevonen ihmetteli

kun ei kuljettu samoja katuja ja vähitellen muuttui katuasfaltti oudoksi maaperäksi. Tuokset olivat erilaiset ja äänet. Kuski oli kotoisin erästä maalaistalosta merenrannalla ja vähitellen oltiin sitten perillä. Täällä oli sitten merkittäviä asioita tutkittavana. Pieni kananpoika tipsutteli eikä päässyt irti suuresta otuksesta, jonka välttämättä piti saada tietää minne tämä oli menossa. Ja kun isäntä meni uimaan seiso kaveri levottomana rannalla, ei se veteen mennyt. Mutta kun isäntä sitten heittäytyi uimaan, hevonen suorastaan huusi ja polskahti mereen pelastamaan sitä pientä osaa mitä oli isännästä jäänyt, nimittäin pää. Kun molemmat palasivat työhön oli hevonen kuin »uusi ihminen». Ja yhtiön johtokunta päätti perustaa meren rannalle hevosilleen kesänviettoleirin.

Hajamielinen luki Köpenhaminan päivälehdessä, että Ruotsissa on testattu hevosia, miten ne suhtautuvat oikeanpuoleiseen liikenteeseen. Syyskuun 3 p:nä 1967 liikennettä muutetaan ja edelliset kokemukset Wienissä oli osoittanut, että itävaltalaishevoset eivät millään suostuneet uuteen systeemiin. Mutta ruotsalaiset hevoset olivat yhtä tyytyväisiä tähän kuin edelliseenkin liikenteentapaan.

Kerrotaanko pienestä tanskalaisesta kissasta? Sen maailma oli pieni. Se asui neljännessä kerroksessa ja siinä oli kaikki. Mutta se oli suuri elämäntaiteilija. Joka aamu kello viisi se käyttäili eteisessä suuren kaapin päällä. Vähitellen saapui vihoviimeinen vihollinen ja suurella taidolla kissa tähyteli ja hyökkäsi sen kimppuun, kun se putosi postiluukusta matolle. Tämä antoi kerran kissan isäntäväelle hyvän neuvon. He olivat maaseudulla kylässä. Siellä oli siksi hauskaa, että päättivät jäädä seuraavaksi päiväksi. Mutta kissan ruoka? Savustettu kala lähetettiin postissa kissalle kotiin. Kun perhe vihdoinkin

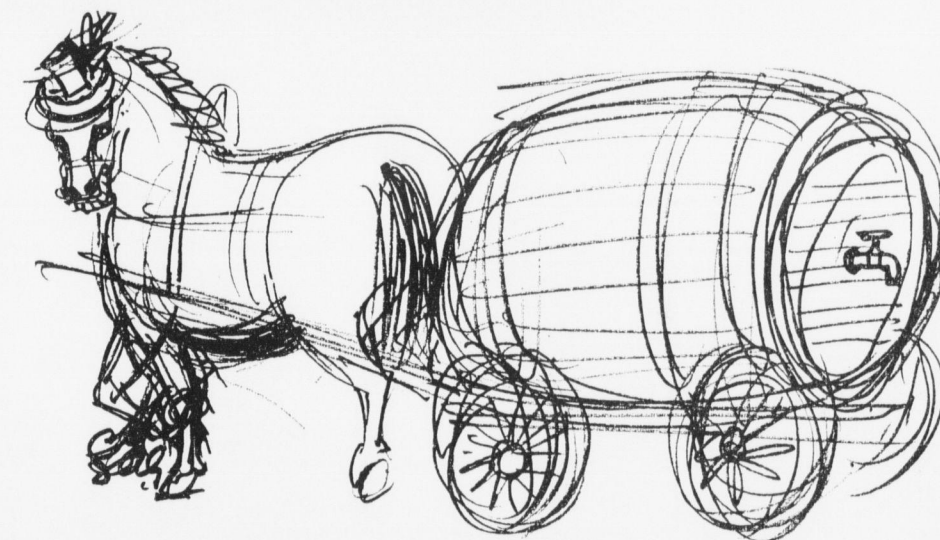

palasi oli katti kyllä hyvässä kunnossa, mutta voi kuinka loukkaantunut. Ei syönyt eikä antanut isännän leikkiä itsensä kanssa moneen päivään.

Samassa tanskalaisessa lehdessä oli kuva erästä pitkätukkaisesta, joka oli joutunut oikeuteen. Tuomari pauhasi ja sanoi sitten, että seuraavan kerran tavataan tässä lokakuun 13 p:nä. Pitkätukkainen otti kalenterinsa ja sanoi: katsotaan nyt jos minulle se päivä sopii. Pitkätukkaisia taiteilijoita loikoo Strögetin asfaltilla piirtämässä taidetta väriliiduilla. On siellä lyhyttukkaisiakin, hauskan näköisiä exoottisia tyyppejä. Heille heitetään rahaa kuin ennenmuinoin meillä katulaulajille ja posetiivareille. He kuulema ansaitsevat hyvin. Köpenhaminan pormestari on kyllä huolestunut, mutta lupasi järjestää asian sitten, kun on käynyt kesälomalla. Hänen mielestään demokraattisessa maassa täytyy saada tehdä näin jos haluttaa.

Ihmiset yleensä varoittavat menemästä Nyhavnin kortteliin. He sanovat että on vaarallista liikkua siellä. Toiset väittävät, että tämä on pötypuhetta. Ei kukaan mitään tee, jos ei vaan heitä hännää. Eräs hyvä ystävä, vanhempi neiti, kulki kerran Nyhavnin katua pitkin. Joukko jätkeä seiso jalkakäytävällä eivätkä olleet näkevinään. Hän sanoi arasti: »Undskyld!» (Anteeksi). Ei mitään liikettä. Taas »Undskyld». Ei vielääkään mitään. Silloin vanha neiti sanoi kiukkuisesti: »Undskyld»!!! Jätkät väistyivät, eräs niistä kumarsi syvään ja sanoi: »Jalo ruhtinatar».

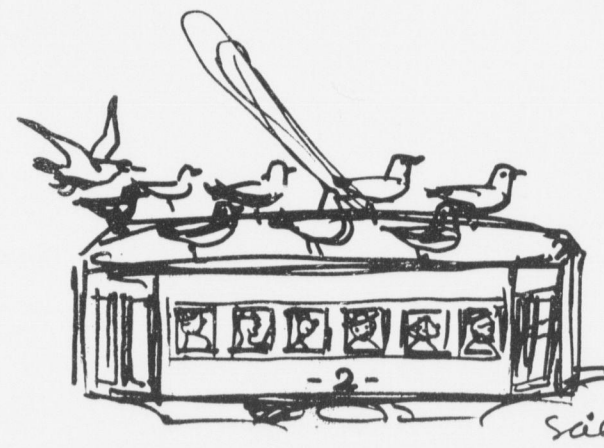
Ei Tanskassa aina ole vallinnut tätä hymyilevää idylliä. Outoa kyllä, ovat Tanska ja Suomi

usein kokeneet samat kohtalokkaat tapahtumat yhtä aikaa. Engelsmanni on pommittanut Tanskaa niinkuin meitäkin. Lauletaanhan me vieläkin: »Se Ålannin sota oli kauhia, hurraa, hurraa, hurraa».

Tanskan saaret ovat muuttaneet usein kansallisuutta. Joskus on Ruotsin Kaarle X odottanut Langelandilla laivaa, sillä välin päättänyt: otetaan tämäkin paikka. Ja sitten on tanskalainen Jens Kofoed (Lehmänjalka) tarttunut kiinni johonkin toisen omistamaan saareen ja sanonut kuninkaalleen: Tässä olisi vähän maata lisää hallittavana, Teidän Majesteettinne! Mutta nykyään lautat sen kun kiiruhtavat satamasta toiseen näillä vesillä. Ruotsalaiset ja tanskalaiset ovat yhtä kärkeäitä kun suomalaisetkin tekevään verovapaita ostosmatkoja laivalla. Eräs tositapaus Trelleborgin—Sassnitzin lautalla tänä syksynä on seuraava: Ruotsalainen perhe teki ostosmatkansa kaikkien piirustuksien mukaan. Menomatalla ostettiin tupakat ja muuta sellaista, vuokrattiin lokero missä tavara säilytettiin matkan aikana turvassa. Isä pani lokeronavaimen taskuunsa. Laivan piti viipyä viisi tuntia Sassnitzissä, isä meni maihin mutta perhe jäi laivaan. Laiva palasikin heti takaisin jostakin syystä, ja sinne jäi isä odottamaan monta tuntia seuraavaa lautta. Perhe taas istui Trelleborgissa odottamassa isää, koska hänellä oli autonavain. No sitten isä pääsi paluumatkalle. Ei juttu vielä lopu tähän. Keskellä merta tuli ensimmäinen laiva vastaan, siellä oli lokerossa hamstrattu tavara, hyvässä tallessa, niinkuin tarkoitus oli, ja menossa toiseen suuntaan oli lokeron avain hyvässä tallessa isän taskussa.

Tämä oli surullinen tarina, olisi H. C. Andersen sanonut.

Lainavaatteet

Tämä oli hävytöntä, niin hävytöntä, ettei hän oikein tajunnut miksi sen teki. Hän ei olisi edes uskonut tätä itsestään. Kenties se oli päähänpisto, kenties halpa luulo, ettei Erkka voi tätä edes uskoa. Ja juuri tänä aamuna, ennen työhön lähtöä, Erkka oli pitänyt kovat pauhut ja koko perhe oli todistajana, kaikki Erkan puolella.

Olavi irvisteli itselleen: tätä sentään en olisi itsestäni uskonut. Mutta toisaalta tuntui turvalliselta: hänellä oli Erkan siisti puku eikä Erkka missään tapauksessa edes vilkaisisi häneen; aamuinen rähinä kyllä riittäisi pitkäksi ajaksi. Tai — voisihan hän katsoa mitä Olavi vetää päälleen hänen pukunsa sijasta? Havainto hätkähdytti hieman ja Olavin täytyi miettiä mitä hän sitten tekisi, jos tulisi ilmi. Tällaista hävyttömyyttä ja röyhkeyttä Erkka ei missään tapauksessa ymmärtäisi, sitä ei kannattanut ajatellakaan. Ja vaikka luvaton puvun lainaaminen ei ollutkaan kuolemanvakava asia, ei se sentään leikistäkään käynyt.

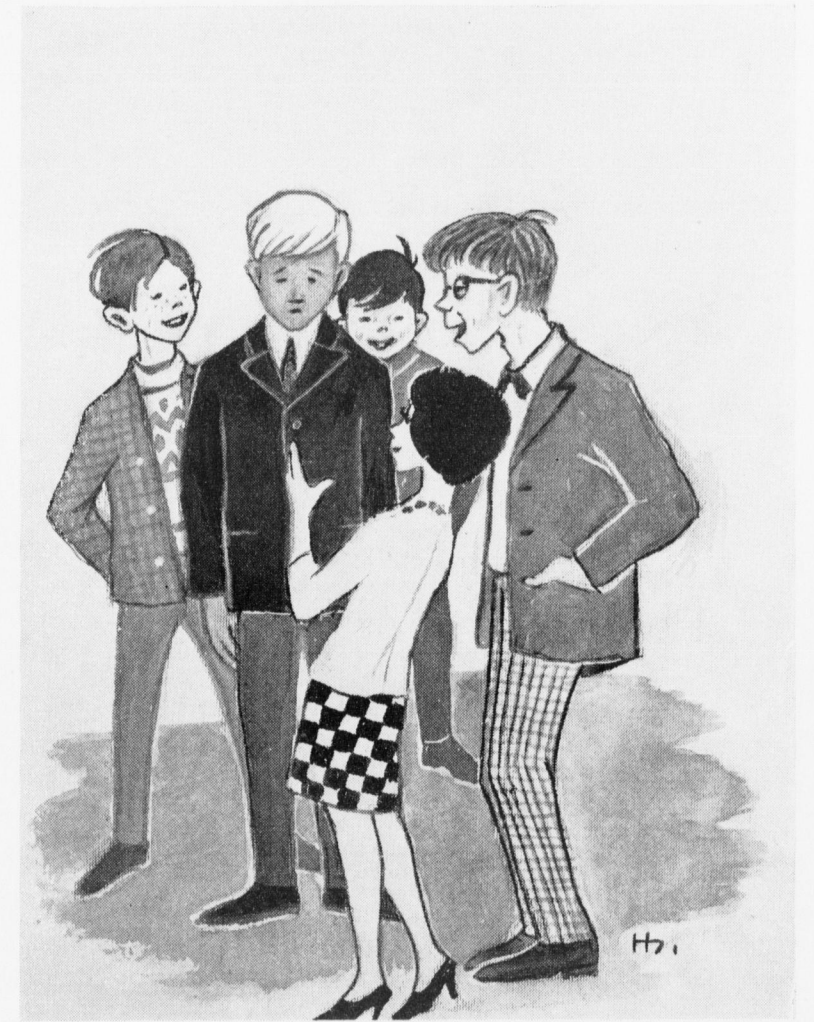
Erkka oli eilisillan viipynyt kylällä. Ilmeisesti hän tapasi kavereitaan, kenties tyttöjäkin. Hän oli pukeutunut asuun, jonka hän juuri täksi jouluksi oli hankkinut. Sen piti eilisiltana, pari päivää ennen joulua, olla ensi kertaa käytössä. Mutta Olavi olikin jo ennen ehtinyt vetää sen ylleen. Erkan puvut sopivat hänelle

mainiosti, he olivat hyvin samankokoiset, vaikka ikäeroa olikin lähes kolme vuotta. Kaverit olivat vihjaisseet veljien yhteisasuista: »Te olette veljiä myös vaatteissanne, se on kaunista se. Ja sitten on varaa vaihdella pukuja, kun saa käyttää kahden miehen asuja!»

Varmaan he nyt olivat vinoilleet paljon raskaammin. Erkka vain ei saanut kaikkea sanottua. Eikä hän ainakaan pienistä vihjailuista niin olisi raivoon saakka suuttunut. Olavi ajatteli, että Erkan tyttöystävä oli voinut sanoa jotakin. Ja olihan se kai tytölle kiusallistakin, kun pojat pukeutuivat samoihin: miten erottaa veljekset heti toisistaan, kun he olivat näöltään ja kooltaan samanlaiset ja vielä vaatteet olivat samat.

Äiti sanoi, että Erkka oli aikonut repiä Olavin sängystä heti kotiin tultua ja haukkua hänet. Mutta niin äidin tapaista: hän oli saanut pojan rauhoittumaan ja toivoi, että aamulla pahin olisi nukuttu pois. Mutta se oli turha toive. Erkka oli noussut kuin väärältä kyljeltä — ja miten hän osasikaan niin hetkessä kiehahtaa, ei siinä sanoja säästetty.

— Olenko minä pukuvuokraamo, mitä? hän karjui. — Minunko komerostani sinä otat päällesi milloin mitäkin. Vai oletko sinä herra, joka itseoikeutetusti vihkii minun pukuni kiskomalla ne ensimmäisenä niskaansa!

Olavi oli yrittänyt sanoa, että hän oli lainannut vain pari kertaa. Ja ettei pukuun parista käytöstä jälkeä tule, päinvastoin on parempi, ettei puku vaikuta vastaostetulta, se herättäisi huomiota. Mutta selitykset vain kiehuttivat entistä enemmän: ahaa, veljellä on selvä perustekin. Hän ei osannut edes hävetä. Ja Erkka totisesti teki selväksi, että luvaton lainailu oli pelkästään häpeää ja röyhkeyttä.

— Kas, kun et sano, että luonto on tarkoittanut meille samat puvut, kun olemme samankokoiset, Erkka sanoi. — Mutta älä sanokaan, silloin minä lyön!

Äiti ja isä olivat Erkan kanssa samaa mieltä, ei sovi lainailla toisen pukuja. Asiaan ei lain-

kaan vaikuttanut se, että Olavilla oli paljon vähemmän vaatepuolta. Erkka kävi työssä, Olavi oli kotona isän apumiehenä. Mutta Olavihan oli nuorempikin, kyllä hän tässä pärjäälee vähemmälläkin.

— Älä vain kiukuissasi kaada ihmisten maitolavoja! Olavi oli huudahtanut, kun Erkka kääntyi pihasta tielle.

Ja Olavi oli hiukan katkera ja väärinymmärretty — itseään oli niin helppo helliä ja ymmärtää. Tässä hän tekee kotona töitä, ajaa rankoja metsästä, lantaa pellolle, ja aina on hartiat täynnä painoa eikä mitään palkkaa saa. Erkka käy työssä, elää ja asuu kotona, ja kaikki rahansa saa panna päälleen. Ei se niin suuri synti näin ym-

märrettynä Olavin mielestä ollut, vaikka hän joskus salaa lainasikin.

Ja tällaista katkeruutta tämä uudesti lainaaminen taisi ollakin, uhmaa ja vastaanpanemista. Mutta röyhkeyttä ja hävytöntä joka tapauksessa, eikä Erkka osaisi epäilläkään, että Olavi sen aamuisen röykytyksen jälkeen tekee saman tempun uudestaan.

— Ei se tule sen mieleenkään, Olavi ajatteli ja käveli hämärtyvässä illassa kylälle päin. Erkka itse ei tänään lähtisi mihinkään — taitaa valmistautua jouluun — ja kaikki menee hyvin.

Kuunpuolikas tekee nousua järven takaa. Erkka tulee töistä näihin aikoihin, hän tulee järven kautta, ja sen vuoksi Olavin täytyi kävellä tietä. Tosin tähän aikaan, kun jäällä oli vain ohuelti lunta, jäätä kuljettiin pitkin-poikin eikä talviteistä välitetty, mutta sittenkin he voisivat ohittaa toisensa liian läheltä, jolleivät menisi kerrassaan vastaan.

Ajasta päätellen Erkka oli jo lähellä, ja se alkoi merkittävästi pelottaa. Oli tämäkin joulupuvussa kulkemista. Eikä se enää ollut pelkästään hävyttömyyttä, vaan raskaampaa.

Kotona tietysti sanovat, että Olavi lähti kylälle. Ja samasta voisi ilmetä lähtöaikakin ja Erkka ihmettelisi, miten hän ei nähnyt Olavia

matkalla. Herättäisikö se pieniä aavisteluja? Hän keksisi, että Olavin on täytynyt kiertää tietä, vaikka jään yli pääsee puolta lyhyemmällä.

— Riski on pienempi, jos menenkin jään yli, Olavi huomasi. Hän voisi huomaamatta kulkea mahdollisimman kaukaa veljen ohi. Ja kun joulukuinen hämärä yhä tiheni, Erkka ei näkisi pukua; ajatus tuntui niin varmalta, että Olavi kääntyi jälle.

Tältä kohdin ei ole ennen menty järvelle, eikä hän osannut hyvin suorinta reittiä kylälle. Lisäksi täytyisi turvallisen kaukaa ohittaa virtaava selkä; täällä Porojoki laskee järveen ja työnsi vesiä liikkeelle selkää kohti. Siinä jää pysyi hauraana.

Hän näki kaukana jäällä hahmon, sen täytyi olla Erkka. Olavi tunsu hetken helpotusta; täällä oli lääniä, ei ollut mitään kulkea tästä ohi.

— Ja kyllä sen silmät ovat vieläkin niin kiukun sumentamat, ettei se mitään näe... tai näkee vain punaista, Olavi ajatteli. Sitten alkoi kaduttaa, ja joulun läheisyyskin tuntui pahalta. Ei sentään jouluna näin pitäisi veljeä pettää... Eikä hän enää ottaisi Erkan vaatteita, tähän liittyi niin paljon pelkoa ja kiertelyä. Ja itsehän Erkka oli vaatteensa tienannut, tämän joulupukunsakin...

Jäällä oli vaikea suunnistaa. Monta kertaa tuntui siltä, että jäällä kaukana kävelevä hahmo tuli häntä kohti. Eikä tässä osannut tarkkaan sanoa mihin kohtaan rantaa Erkka tulee...

— On, on tämä viimeinen kerta, Olavi höpötti itsekseen, — en vedä hänen lumppujaan ylleni, vaikka olisin alasti. Ja Erkka, vaikka olikin vain Olavin mittainen, oli vahva, kyllä hän aina yhden Olavin päihittäisi.

Pakkanen kiristyi ja tähdet pääsivät pimenevälle taivaalle paremmin näkyviin. Kuunpuolikas kiipesi yhä, se ei hävennyt vajavaista muotoaan. Maisema tuntui jouluiselta, kylältä kaukaa tuikkivat pehmeät valot vaikuttivat sen. Olavi piti tiukasti jäällä lähenevää hahmoa silmissään. Ohueen lumeen jäävät jäljet kertoivat mutkittlevasta ja epäröivästä kulkijasta. Mutta Erkka ei koskaan älyäisi kiinnittää niihin huomiota, ei sittenkään, vaikka hän näkisi Olavin kävelyssä jotakin outoa.

— Tuolla päin se on... se Purojärven Golfvirta, joen työntämä virta, Olavi päätteli. Hän ei silti ollut aivan varma, eikä joki erottunut rannasta; sen laskupaikassa oli laajoja peltoja.

Hän kuulosteli lähenevän hahmon askeleita, jotka kantoivat kauas ja selvästi. Äkkiä niihin tuli uudenlainen sävy, jää ryskähteli. Sitten kuului vain veden mulahdus ja loiskeita ja Erkan huuto. Hän oli mennyt liian lähelle haurasta virtapaikkaa.

Olavi kääntyi ennen kuin tajusikaan ja juoksi lähimpään rantataloon. Rannasta hän sai kelkan ja seipäitä, huusi pihaan onnettomuudesta ja lähti Erkkää kohti. Rantatalon isäntä tuli perässä. Vajoamispaikka ei ollut kaukana. Jos Erkka jaksaisi edes vähän pysytellä jään reunassa, hänellä ei olisi hätää. Hänen ähkinänsä kuului jo selvästi; ääni oli vihainen ja hermostunut.

Samassa Olavi muisti puvun, joka oli hänen yllään. Veljen joulupuku. Hänen vauhtia potkiva jalkansa jäykistyi, ja hän näki mustan sulan edessään. Tämä oli nyt kuin sukeltamista jäiseen veteen. Pelastustyössä puku kastuu ja rypistyy, kenties saa seipästä likaa ja repeytyy. Mutta Erkan henki oli kysymyksessä. Menköön

vaikka avantoon, tässä täytyi toimia. Hätäinen ajatus turvautui hetkeksi perässä tulevaan isäntään; hän vetäisi Erkan vedestä ja Olavi saisi seisoa taempana... Mutta sekään ei tuntunut sopivalta.

— No, onhan tässä hänenkin henkensä pelissä, Olavi ajatteli, — tarttukoon vain hartioihini... Oma hävytön temppu nolotti nyt, mutta tässä ei sopinut pysähtyä ja miettiä, vielä vähemmän riisuuntua.

— Pian, pian, Erkka ähki edempänä. Hänen otteensa piti vielä, mutta hän kalisi jäiden seassa.

Olavi työnsi seipään ja ja etsien pitävämpää jäätä, ojensi kelkan jukoa vettä kohti. Isäntä pääsi kohta mukaan. Vaara väistyi nopeasti kuin pilvi kuun edestä.

— Älä nyt... rähjää vaatteitasi, Erkka neuvoi maatessaan ja pitävämmällä jäällä. — Tässä ollaan jo... niin kuin kovalla.

Nyt ei ehdi vaihtamaan vaatteita märkien sijaan, Olavi mietti. Isäntä sytytti tupakan, ja Erkan katse liukui Olavissa; tulitikun liekki valaisi hänen vaatteensa. Erkka huomasi myös Olavin pelokkuuden ja nolouden — ja arvasi syyn.

— No, onhan tässä nyt ollut suuremmastakin kysymys... hän sanoi. — Olisit kohta saanut vaikka periä sen... ja koko vaatekomeron. Olavi työnsi kelkan hänelle.

— Tällä pääset nopeammin... jos pääset, hän sanoi.

Erkka lähti potkimaan kotiin päin. Olavi ja isäntä tulivat perässä. Olavi menisi kotiin asti että näkisi, pääseekö Erkka varmasti perille.

Olavi tunsu joulupuvun kuristavan itseään, mutta hän yritti ajatella muuta. »Onhan tässä nyt ollut suuremmastakin kysymys», Erkka oli sanonut ja Olavi ajatteli, että se on hyvin sanottu.

Erkka ei puhunut joulupuvusta enempää. Olavi asetti sen hänen vaatekomeroonsa ja yritti unohtaa. Jouluaattona hän sai pukulaatikon, jonka joulupaperilla päällystetyssä kääreessä oli Erkan käsialalla kirjoitettuna hänen nimensä.

Kuurot työnhakijoina

Nykyisessä kaupunkilaistuvassa yhteiskunnassa kuuron on yhä vaikeampi selviytyä työn saannista ilman kuulevan apua. Monilla muillakin invalideilla on työnsaantivaikeuksia ja siksi valtio 1963 perusti invalideille oman työnvälityksen, jolla nykyisin on 20 toimistoa ympäri maata. Monet kuurot ovat hakeutuneet näihin toimistoihin ja saaneet apua niiden välityksellä.

Pistäydymme Helsingin työnvälitykseen neuvontaosastolle ja teemme siellä osastonjohtaja Tauno Ruuskalle, neuvoja Kerttu Boströmille ja Pentti Jukolalle joitakin kysymyksiä.

Kysymme ensin osastonjohtaja Ruuskalta:

Kuinka paljon Teillä käy asiakkaita?

Vuonna 1965 ilmoittautui kaikkiaan 1927 henkilöä työnhakijoiksi, joista miehiä oli 1395 ja

naisia 532. Heidän toimestaan oli työnhakemuksia vireillä kaikkiaan 3197. Kuluvana vuonna työnhakijoiden kokonaismäärät tulevat olemaan suunnilleen samanlaista suuruusluokkaa kuitenkin siten, että miesten osalta tapahtunee pientä vähentymistä kun taas naisten kohdalta on odotettavissa lisäystä.

Minkälaisia invalideja he yleensä ovat?

Voidaan sanoa, että periaatteessa toimintapiiriimme kuuluvat kaikki invalidiryhmät. Käytännön toiminnassa joudumme asettamaan tähän »kaikkiruokaisuuteen» kuitenkin tiettyjä rajoituksia. Näistä todettakoon mm., että vaikeasti henkisesti poikkeavia ja elämäntavoiltaan vahvasti epäsosiaalisia henkilöitä emme voi ottaa toiminnan piiriin. Niinikään joudumme edellyt-

tämään, että työnhakijoiksi otettavissa henkilöissä täytyy olla työkykyä jäljellä niin paljon, että heitä ylipäänsä voidaan tarjota johonkin tehtävään työmarkkinoilla. Tähänastisen toiminnan aikana on eniten ollut työnhakijoita raaja- ja tukielinvammaisten ja keuhkovammaisten piiristä. Huomattavan ryhmän ovat muodostaneet myös erinäisiä sisäelinvikoja sairastavat, henkisesti poikkeavat ja yli-ikäiset henkilöt.

Paljonko Teillä on kuuroja asiakkaita?

Tähän kysymykseen en pysty antamaan täsmällistä vastausta, koska emme pidä erillistä tilastoa varsinaisesti kuuroista henkilöistä. Kuulovammaisia, joilla tarkoitamme sekä synnynnäisesti kuuroja, myöhemmin kuuroutuneita että eri syistä vajaakuuloisia henkilöitä ilmoitautui työnhakijoiksi v:n 1965 aikana kaikkiaan 101, joista miehiä 50 ja naisia 51, heidän toimestaan oli työnhakemuksia vireillä vuoden aikana 163. Kuulovammaisten työnhakijoiden määrä oli siis n. 5 % hakijoiden kokonaismäärästä.

Onko tilanne helpottumassa vai vaikeutumassa?

Eiköhän se vähitellen ole helpottumaan päin. Kaksi näkökohtaa on syytä perusteluina mainita. Ensinnäkin on asiantuntijataholla ennustettu tulevan väestönkasvun ja elinkeinoelämän kehityksen valossa, että 70-luvulla vallitsisi työvoimapula. Nykyiselle tilanteellehan on omi-

naista vielä osittainen kausittain ja paikallisesti vaihteleva työttömyys. Työvoimapulan vallitessa luonnollisesti huomio kiintyy vajaakuntoisiin, myös kuuroihin henkilöihin nykyistä suuremmassa määrässä. Toiseksi on syytä uskoa, että me työhönsijoittajat myös jatkuvasti kehittymme työssämme kokemuksen karttuessa ja pystymme sen vuoksi ajanmittaen paremmin työskentelemään kuurojen hyväksi.

Os.johtaja Ruuska, Te olitte Viitasaaren kanssa Lundissa Kuurojen konsulenttien kokouksessa. Voisitteko kertoa meille jotakin tuosta matkasta?

Todettakoon heti aluksi, että kokouksesta muodostui minulle henkilökohtaisesti merkittävä kokemus kun »maallikkona», kuurojen asioista hyvin vähän tietävänä pääsin seuraamaan todellisten asiantuntijoiden esityksiä ja kannanottoja näihin erityiskysymyksiin.

Kun konsulentti Viitasaari toisessa numerossa tätä lehteä tekee selkoa tästä kokouksesta yleensä kosketellen vain eräitä työhönsijoittamistoi-
mintaan liittyviä näkökohtia.

Ensinnäkin kävi ilmi osittain yhtäpitäväksi omien kokemustemme kanssa, että ruumiillisesti ja henkisesti terveen kuuron työhönsijoittaminen ei ole erityinen ongelma. Tämähän on varsin ymmärrettävää kun tietää, että pohjoismaissa tilanne työvoiman kysynnän osalta on edullisempi kuin meillä Suomessa. Kokemukset

Helsingin työnvälityksen neuvontaosaston johtaja Tauno Ruuska työpöytänsä ääressä.

Neuvoja Boström on saanut kuuron asiakkaan konsulentti Viitasaaren (vas.) toimiessa tulkkina.

Itse huonokuuloisena neuvoja Jukola on kiinnostunut kuurojen työnvälityksestä. (Huomaa: kuuloke rinnalla kuulolaitteen takia.)

useamman kuuron työskentelystä yhdessä olivat erityisen myönteisiä. Ruotsin taholta kerrottiin mm. esimerkit Göta-verket-nimisen suuren teollisuuslaitoksen ja Volvon autotehtaiden piiristä; ensinmainitussa työskentelee noin 30 ja jälkimmäisessä n. 20 kuuroa.

Sai sen vaikutelman, että tähän mennessä pohjoismaissa ei työtehtävien valikoima ole ollut kovinkaan paljon monipuolisempi kuin omamme. Yleisen työmarkkinatilanteen, organisaation kehittyneisyyden ja pidempiaikaisen kokemuksen vuoksi olisi odottanut suurempia eroja meidän olosuhteisiimme verrattuna. Yhteinen toteamus oli, että muuttuneen elinkeinoelämän rakenteen ja teollistumisen asteen lisääntymisen vuoksi uudelleenarviointi kuuroille soveltuvien työtehtävien suhteen on tarpeen. Uusina aloina, joille ollaan ammattikoulutuksen ja -valmennuksen kautta siirtymässä, mainittiin mm. hammasteknikon, optikon ja laborantin ammatit, erilaiset toimistotyöt, tekstaus ja reikäkorttilävistys.

Yhteistyö työnvälitys- ja kuntoutusviranomaisten kanssa tuntui kaikissa pohjoismaissa sujuvan hyvin. Kulloisenkin työhönsijoittamistapauksen luonteesta riippuen päävastuu on joko työnvälitysviranomaisilla tai konsulentilla, lukuunottamatta Tanskan käytäntöä, jossa konsulentti tuntuu toimivan hyvin itsenäisesti kaik-

kinaisissa kuntouttamis- ja työhönsijoittamiskysymyksissä. Konsulentteja onkin siellä valtion palkkaamina peräti seitsemän!

Meillä Suomessahan ei ole ainuttakaan valtion palkkaamaa kuurojen konsulenttia (konsulentti Viitasaari on Kuurojen Liiton palkkaama), seikka, joka herätti kaikissa kokouksen osanottajissa suurta ihmetystä. Kun toisaalta sokeitten ja näkövammaisten työhönsijoittamista var-ten on palkattu kaksi henkilöä, on useissa yhteyksissä esitetty vaatimuksia myös erityisen kuurojen työhönsijoittajan saamiseksi. Kokouksesta saamieni vaikutelmien perusteella on minulle vahvistumassa se käsitys, että emme tarvitse erityistä kuurojen työhönsijoittajaa, mutta että emme myöskään tule toimeen pelkällä tulkin avulla, kuten tähän mennessä olen ollut taipuvainen ajattelemaan. Tarkoituksenmukais- sin ratkaisu lienee, muiden pohjoismaiden tapaan, valtion palkkaamat kuurojen konsulentit, joiden tehtävänä on kuurojen asioiden hoitaminen yleensä, ja jotka tuntevat kuurojen kuntout- tamis- ja työhönsijoituskysymyksiä myös siinä määrin, että voivat tarvittaessa antaa asiantun- tija-apua työhönsijoittamiskysymyksissä ja ot- taa koko sijoittamisen hoidettavakseen jos niin tarvitaan.

Neuvojat Boström ja Jukola eivät osaa vii- tomakiel- tää, mutta molemmat selviytyvät kuu- routuneiden kanssa hyvin, sensijaan syntymäs- tä kuuron puheesta on miltei mahdoton saada selvää.

Kysymykseeni onko kuuroja vaikea sijoittaa vastaa rouva Boström: »Jos on kysymyksessä henkilö, jolla on v a i n k u u r o u s vamma- na, on hänet yleensä melko helppo sijoittaa, mikäli hänellä ei ole kovin kohtuuttomia vaatimuksia paikan suhteen (esim. palkka ym.). Jos kuvaan tulee mukaan ikä ym. tekijöitä, vaikeuttavat ne sijoitusta samoin kuin muillakin vammaisilla.»

Edelleen rouva Boström kertoo, että kuuroja on sijoitettu ompelijoiksi ja silittäjiksi, kirjan- sitoiksi ja sijojarahjoittelijoiksi, kutojiksi, sii- voojiksi, tiskaajiksi ym. Ammattitaitoisia ja nuo- ria on yleensä helpompi sijoittaa kuin keski- ikäisiä ja vanhempia ja ammattitaidottomia.

Caprin kuuluisin hahmo

Kirjailija Ellen Rydelius kertoo matkakirjassaan: Souvernirer ystä- västään, joka on Caprin mielen- kiintoisin asukas.

— Caprin tori — piazza — on kuin pieni näyttämö. Varsinkin ke- väällä ja syksyllä, kun turistilau- mat bikiniinaineen ovat vetäyty- neet muualle, on Caprin oma väki ja aidoimmat esiintyjät siellä. Istua lokakuun aurinkoisena päivänä piz- zalla ja katsella väenvilinää on mie- luista ajanvietettä.

Tornikello lyö yksitoista. Kirkon portaita myöten ilmestyy omitui- nen hahmo hitaasti. Hän pysähtyy, niinkuin poseeraten, ja tarkkailee piazzaa. Hän on pieni ja hintelä. Päässä punainen pipo, — alta nä- kyy hopeanvärinen tukka — rus- keat samettihousut, punainen villa- paita, kaksi Sardiiniasta tuotua

laukkua riippuu vyöstä ja jaavalai- set hopeiset sormukset koristavat kapeita sormia. Kasvot ovat voi- makkaat, mutta uurteiset niinkuin vanhalla näyttelijällä. Hän näkee minut, hymyilee leveästi ja hetki myöhemmin me kohtaamme piaz- zalla ja esitämme kohtaauksen »jäl- leennäkemisen ilosta». Me rutis- tamme ja suutelemme poskille. Hän on Julius Hans Spiegel. Tilaan ys- tävälleni kupin cappuccinoa, koska tiedän, että kahvi on hänen hi- monsa. Hän ottaa laukustaan hie- nosti veistetyin baijerilaisen piipun, sytyttää sen ja me alamme rupa- tella. Se tahtoo sanoa, että minä artikuloin saksaa ja hän vastaa ää- nehtelemällä tai kirjoittamalla kau- niilla käsialallaan lehtiöön. Spiegel on kuuro. Hänen elämänsä on to- distus siitä miten lahjakas ihmi-

nen voi vammastaan huolimatta saavuttaa eurooppalaista kuului- suutta.

Julius Hans Spiegel syntyi Berli- nissä pankkiirin poikana. Hän oli vielä pieni kun vanhemmat kuoli- vat ja hän joutui kuurojen »laitok- seen» kasvatiksi. Myöhemmin hän asui Münchenissä ja hänet tunnet- tiin hyvänä maisema- ja muotoku- vamaalarina. Hänellä oli näytte- lyjä Pariisissa, Münchenissä ja Roo- massa. Hän tapasi erään jaavalai- sen prinssin, joka opetti hänelle tansseja Intiasta ja Jaavasta. Vuon- na 1924 kolmenkymmenenkolmen vuoden ikäisenä hän esiintyi en- simmäisen kerran orientaalisena tansijana ja menestys oli taattu. Hänet kutsuttiin taitelijaksi. Hän esiintyi Berliinissä kuuluisuuksien ohjelmissa ja eräässä »Bali, ihme-

Neuvoja Jukola, joka sijoittaa miehiä, kertoo puolestaan, että hakijat on jaettu 11 eri vamma- ryhmään. Yhtenä näistä ovat kuulovammaiset. Tähän ryhmään kuuluu siis muitakin kuin kuu- roja. Tämän vammaryhmän sijoittamisprosent- ti on noin 51 tienoilla, joka on parhaita muihin invalidiryhmiin verrattuina. Sanoisinkin, että jos hakijalla ei ole kuurouden lisäksi muita vam- moja, hänelle yleensä saadaan aika nopeasti työ- paikka.

Kysymykseeni minkälaisiin töihin kuurot miehet yleensä sijoittuvat vastasi neuvoja Ju- kola:

»Yleensä ottaen aputyönluontoisiin tehtäviin, tällaisia ovat esim. varastotyöt, rakennustyöt jne. Poikkeuksen tekevät tietenkin ammattimie-

het, heitä on ollut kuitenkin vain pieni osa kuu- roista.

Kun kysyin hämmästyvätkö työnantajat kun tarjoatte heille kuuroa työntekijää, vastasivat molemmat etteivät työnantajat sitä hämmästele, vähän voivat empiä, jos heillä ei ennestään ole ollut kuuroja, mutta mietittyään asiaa ovat ha- lukkaita kokeilemaan.

Kummankaan neuvojan mielessä ei ollut mi- tään erityistä ammattia, johon kuuro sopisi pa- remmin kuin muut. Jokaisella työpaikalla on ai- na enemmän tai vähemmän hankala kontakti- vaikeus. Eräitten työnantajien mielestä on kyllä reikäkorttilävistys sellainen ala, jolle kuurot so- pivat hyvin, koska he eivät niin helposti häiriin- ny ympäristön hälinästä.

Katunäkymä Caprissa.

maa» nimisessä filmissä hän suoritti rytmilliset osat, kuuro kun oli-kin. Spiegel näytti valokuvia itses-tään, joissa hän on solakka nuoru-kainen, tumma pehmeä tukka ko-rostaa kauniit kapeat kasvot ja si-niset silmät. Kädet ovat vielä nyt-kin herkäät ja ilmeikkäät. Nopeasti vaihteleva mimiikka korvaa puhut-tua sanaa.

Hänestä on tullut Caprin oma-laatusin asukas. Kelloa voidaan siirtää hänen esiintymisensä mu-kaan, kun hän tehoavasti ilmestyy kirkon portaille. Hän elää niukasti, syö kerran päivässä mutta juo lu-kemattomia määriä cappuciinia. Miten hän itsensä elättää? Joskus hän myy turisteille Capri-vesimaa-lauksen — ne ovat kauniita — ja antaa tanssiopetusta jollekin ame-rikattarelle. Vuonna 1937 hän kävi viimeisen kerran Saksassa eikä kai-paa sinne enää.

Järjestin ystäväilleni kutsut, kos-ka oli minun syntymäpäiväni. Sil-loin hän tanssi meille, ja kukaan meistä ei unohda tätä iltaa. Ilallisen jälkeen valot salissa himmenivät, verhojen välistä ilmestyi pieni hah-mo kuninkaansinisessä kultakirjail-lussa puvussa, joka ulottui lattiaan saakka. Kullattu Buddhanaamio peitti kasvot. Kauan hän seiso i liikkumattomana. Lumottuina kat-selimme Buddhan arvoituksellisia kasvoja, niissä oli ihmeellinen hymy kullatuilla huulilla. Äärettömän hi-

taasti sormenpäät koskettivat toi-sensa, kädet vääntelehtivät omitui-sesti, pää kääntyi sivulle ja tanssi Buddhan kunniaksi lumosi meitä, istuimme syvässä hiljaisuudessa.

Seuraava tanssi oli erilainen. Hajasäärinen, suorrukkeinen japa-nilainen soturi seiso i lattialla. Riip-puvat viikset täydensivät julmat kasvot. Hurja miekkatanssi, joka päättyi soturin kuolemaan seuras i. Hän esitti jaavalaisen demonitans-sin. Ilmeikkäät liikkeet kuvasivat demonin kamppailua kaikkea pyhää vastaan.

Mutta Spiegel oli taiteilija myös huumorin alalla. »Kuhertelu Balis-sa» hän esitti kaksoisroolin. Kei-maileva nuori tyttö ja rakastunut poika joka yrittää selviytyä rak-kauden komediassa. Tämä kaikki tapahtui ilman musiikkia. Spiegel todistaa väitteen, että jos tajuaa musiikin, voi tanssia ilman sitä, sillä tanssi on näkyvää musiikkia.

Spiegel ja minä kuljemme kapea-ta katua ylös, me kutsumme sen arabiankaduksi koska siinä on hol-vikaaria ja muuria ilman ikkunoita. Ohitamme Gemman pizzerian, siellä paistettiin pizzoja jo keisari Tibe-riuksen aikana, ja saavumme hu-vila Rubinaan. Täällä hän asuu. Ovessa on suuri riippulukko, sillä Spiegelin omistamat puvut ja naa-miot ovat tavattoman kallisarvoi-set. Isäntäni on vuokrannut huo-neen, keittiön ja terassin. Sirossa

keittiössään hän keittää nyt kahvia, ja minä tarkastelen hänen kotiaan. Seinillä irvistelee kuutisenkymmen-tä naamiota, jaavalaista batiikkia peittää vuodetta, jonka yläpuolella on muutamia hänen maalaamiaan Capri-vesimaalauksia. Toisella sei-nällä on piirustus, joka esittää hä-nen herkäät kätensä. Kirjahyllyillä on kauniita ensipainoksia sekä orientaalista kirjallisuutta.

Juodessamme vahvaa kahvia ja syödessämme keksiä purkista, van-ha taiteilija näyttää muistojaan hänen suuruuden ajoiltaan. Kaksi paksua leikekokoelmaan, ne sisäl-tävät ylenpalttisia arvosteluja eri Euroopan kaupungeista. Kirjoja omistuskirjoituksineen kuuluisilta kirjailijoilta kuten Thomas Mann'in ja Axel Munthen. Vieraskirjassa on lukemattomia nimiä, usein valokuvi-neen.

Kolmenkymmenen vuoden aikana Spiegel on asunut Caprissa, ja hän rakastaa tätä saarta, sillä se joka eläytyy roomalaisvallan historiaan tuntee maagillisella tavalla, että tämä paikka on joskus ollut maail-man keskipiste. Ja maailman keski-piste se on nytkin, sillä vaikka Spiegel ei enää tee maailmankier-tueita, maailma saapuu Capriin hä-nen luokse.

Kun kuolen, hän sanoi minulle kerran, haluan että minut puetaan kuninkaansiniseen kirjailtuun pu-

kuun, jonka eräs keisarinna kerran omisti. Ja naamiot myydään, rahat annetaan Caprin lapsille.

On toivotonta yrittää paneutua kuuron ihmisen ajatusmaailmaan, jos itsellä on kaikki aistit vahin-goittumattomina. Spiegel on äly-käs, on taiteilija ja hänessä on huu-moria. Mutta silti hänen täytyy olla hyvin yksinäinen. Hän on itse-tylläinen ja ehkä hieman itse-rakas, mutta niin ovat monet tai-teilijat joilla on kaikki aistit! Hä-nen silmänsä välittävät ulkopuoli-sen maailman tapahtumat, hän tal-lettaa ne ajatuksissaan ja tunteis-saan. On täysi miimiesitys kun hän matkii kahta pientä mummoa, jot-ka juoruavat apteekin edustalla piazzalla. Jos kysyn häneltä onko albanialainen prinssi vielä Cap-rissa, hän heti esittää prinssin osaa, vetää kulmakarvansa ylös ja kat-selee ylpeästi nenännipukkaansa.

Tämä asia on selvä: Spiegel on Caprin omaperäisin asukas. Hän istuu auringonpaisteessa ja tutkii ihmisiä piazzan näyttämöllä. Hän omistaa kuusikymmentä naamiota, mutta hänen omat urteiset kas-vonsa, jotka alituisesti muuttuvat, ovat mielenkiintoisimmat hänen naamiokokoelmassaan. —

JOULUSIIVOUS

Jatkoa siv. 12

Vaimo oli saanut pullanmakuisen pilven ulos olohuoneen ikkunasta ja jyrännyt huonekalut paikalleen, latonut kirjat hyllyyn, täyttänyt vaa-tekomerot, lipastonlaatikot, ja pyyhki nyt hikeä joulupaperiin.

— Me pojat tulimme siivoamaan, me esittelim-me joukon, — tännehän jäi äsken koko maail-man mullistus.

Vaimo oli hetken tontun näköinen. Sitten hän tointui ja keksi:

— Mutta sehän on hauskaa, te voitte hakea kuusen metsästä!

Kuusemme oli äsken katkennut kahtia, mut-ta...

— Entä jos löydämme vielä torilta myyjän? herra Hakoinen kysyi.

— Niin... eivätkö hänen kuusensa ole lop-puun valittuja, vaimo selitti ovelasti. — Ja minä haluaisin vain kauniin, kuudessa ei koskaan pidä tinkiä.

Caprin omaperäi-sin asukas, Julius Hans Spiegel.

Tietenkään emme hennonneet kieltää vaimolta hänen harrasta pyyntöään, vaan lähdimme met-sään. Sattumalta löysimme kuusen oikein pian, ja olimme taas valmiit jatkamaan siivousta.

— Ja nyt pojat, vaimo selitti, — nyt te kai koristelletekin sen!

Me koristelimme kuusta koko iltapäivän. Kun meitä oli neljä miestä ja kuudessa on neljä puol-ta, nimittäin etu- ja takapuoli ja kaksi sivua, saimme kukin tarkan osuuden. Näin kuuses-tamme tuli erittäin koristeltu, varsinkin kun vielä viljelimme kilpahenkeä siitä, kenen sivu on taitavimmin täytetty.

Kun vaimo tuli katsomaan aikaansaannostam-me, hän tarttui päähänsä, ja ihasteli pitkään meidän juhlapuutamme. Me taas poikien ni-missä totesimme, että jouluna kaikki on ihmeel-listä ja parhain päin kääntyvää: ensiksikin jou-lurahakuori löytyi, toiseksi joulusiivous tuli kah-desti tehtyä ja kaiken kukkuraksi neljään pek-kaan koristellusta kuudesta ei todellakaan puutu mitään.

Tapahuipia vuonna 1966

— Kuka on kadottanut tämän lääkepullon, kysyi pastori Eino Savisaari. 600—700-päinen yleisöjoukko kohahti ja liikahti, mutta lääkepullon omistajaa ei ilmoittautunut.

Oli elokuun 28 päivä ja paikka Kuurojenkoti Ävikin aurinkorinne. Ävikin ystävät kautta maan olivat kokoontuneet kesäjuhlaansa. Tarkemmin sanoen Kuurojenkoti Ävikin kesäjuhlaan — mutta asia on miltei sama. Aamupäivällä he olivat täyttäneet Hyvinkään kirkon, syöneet kenttälounaan ja vaihtaneet kuulumisia. Nyt vieraat, Ävikin huollettavat ja henkilökunta olivat kerääntyneet seuraamaan kesäjuhlan ohjelman suoritusta.

Yksi vieraista oli koko ajan ollut huomion keskipisteenä. Pieni, suklaanruskea Nabai, hän juuri oli katseiden, valokuvaus- ja filmikameroiden kohteena. Tämän huomion keskipisteenä Nabai oli kuin muutkin ikäisensä lapset, hiukan ujo, mutta valpas, hymyili ajottain, ajottain oli hämillään ja turvautui kasvatusäitinsä opettaja Anni Kauppinen käteen.

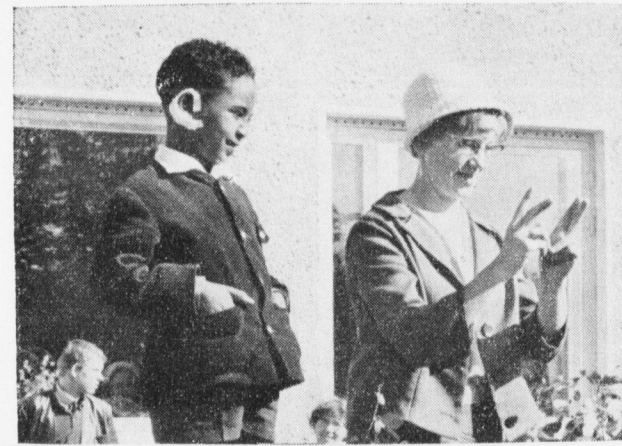
Nabai on yksi Etiopian 20.000 kuurosta. Etiopian Kerenissä toimii maan ainoa kuurojenkoulu,

joka on suomalaisten ja ruotsalaisten kuurojen lähetyksen ystävien perustama. Koulu on maan oloihin ja kuurojen lukumäärään verrattain liian pieni ja kaikkia halukkaita ei voida ottaa kouluun. Nabai oli yksi niistä, joille ei löytynyt sijaa koulussa. Ei varsinaisessa koulussa. Nabai oli koditon ja orpo, hänet oli jätetty koulun portille... Koulun opettaja Anni Kauppinen ei voinut ajaa poikaa pois ja koska poikaa ei voinut sijoittaa kouluun, niin hän otti pojan omaan kotiinsa. Viime keväänä opettaja Kauppinen tuli lomalle Suomeen ja Nabai seurasi häntä. Matka merkitsi pienelle Nabai-pojalle suurta elämystä. Tietämättään hän toimi Kerenin koulun ja lähetyksen vaikuttavana lähettiläänä. — Kerenin koulu ja siellä tehtävä työ sai Nabain myötävaikutuksella uusia ystäviä ja tukijoita.

Palatkaamme Kuurojenkoti Äviin.

Vanhan Ävikin päärakennuksen, kuusi vuosikymmentä tehtäväänsä täyttäneen talovanhuksen viereen on kuluvan vuoden aikana noussut uusi, suuri ja komea rakennus. Uudessa rakennuksessa on neljä kaksikerroksista solua, jotka on yhdistetty toisiinsa käytävällä. Tämä rakennus, joka toukokuussa saavutti harjakorkeutensa, on Ävikin uusi naistenosasto. Rakennuksessa on 49 hoitopaikkaa ja 2 asuntoa henkilökuntaa varten. Koska vanhassa rakennuksessa oli 30 huollettavaa, niin uuden rakennuksen valmistuminen ensi vuonna merkitsee 19 uuden hoitopaikan saamista. Määrä on vähäinen huomioiden paikkatarpeen, sillä Äviin pyrkivien jonotuslistalla on lähes 50 nimeä.

Tämä jonotuslista, pyrkimys päästä Äviin, on eräs kuurouden pulman tulos. Vanhat kuurot, jotka elävät kunnallisissa hoitolaitoksissa, vanhainkodissa yms. ovat eristyneempiä kuin muut kuurot. Voimat, tarkkaavaisuus ja mahdollisuudet eivät useinkaan riitä yhteydenpitoon ympäristön kanssa, joka saattaa suhtautua kuuroon, jos ei aivan ynseästi, niin ainakin ylimalkaisesti. Kuuron vanhuksen tarpeet, seuranpito jne, jäävät huomiota vaille. Kuurojenkoti Ävik on täysin oikea paikka yksinäisille

Kerenin kuurojenkoulun lähettiläät, Nabai-poika ja opettaja Anni Kauppinen Ävikissä.

kuurovanhuksille. Siellä heitä ymmärretään ja hekin ymmärtävät toisiaan ja henkilökuntaa.

Kuurojen Huoltokotisäätiö, joka omistaa ja ylläpitää Ävikia, on viime vuosina voimakkaasti pyrkinyt kehittämään Ävikia. Siitä on osoituksena vuonna 1963 valmistunut miesten asuntola ja nyt tämän vuoden 1966 aikana rakenteilla ollut naisten asuntola. Paljon on kuitenkin tehtävä ennenkuin Ävik saadaan tarkoitustaan täysin vastaavaksi ja toivokaamme, että Ävikin ystävät, joista jo 600 oli edellämäinotuksessa kesäjuhlassa mukana, tukevat parhaansa mukaan Ävikin kehitystä.

Hämeenlinnassa on Paperisampo Oy, kuurojen perustama ja omistama pienteollisuusyritys. Tammikuussa, tänä vuonna, kuurojenkonsulentti

Eeva-Liisa Viitasaari toi Paperisampo Oy:n suojaan kuurosokean Samuli Kujanpään, joka juuri oli päättänyt Sokeain ammattikoulun korilinjaa. Konsulentti Viitasaaren ajatus oli, että Kujanpää tekisi kori- ja rottinkitoita Paperisampo Oy:n yhteydessä itsenäisenä yrittäjänä ja yhtiö avustaisi häntä töiden myynnissä, mainonnassa ja muutenkin mahdollisuuksien mukaan. Koikeilu sujui siksi tyydyttävästi, että elokuussa Kujanpää kutsui ammattikoulutoverinsa Viljo Kinnusen työtoverikseen. Niinpä siis Paperisampo Oy:n eräs osasto oli tavallaan muodostunut kuurosokeiden suojatyöpaikaksi ja myös Kuurojen Huoltokotisäätiö kiinnitti huomiota asiaan. Maassamme lasketaan olevan n. 120 kuurosokeaa ja Sokeain ammattikoulussa on tällä hetkellä 10 kuurosokeaa, jotka ammattikoulunsa päätettyään tarvitsevat paikan, missä voivat harjoittaa ammattiaan ja missä heidän työtään ohjataan ja töiden markkinointi hoidetaan. Nyt on huoltokotisäätiö päättänyt perustaa kuurosokeiden työkeskuksen Hämeenlinnaan, missä kuurojenyhdistyksen toimitalossa on tarjolla sopivat työskentelytilat. Tämä työkeskus on aloittanut toimintansa ja toivotaan, että keskukselta tulee pysyvä. »Siinä mekin missä muutkin» osoittavat kuurosokeat elämällään, he tahtovat tehdä työtä ja ansaita toimeentulonsa ja mahdollisuus siihen on heille järjestettävä.

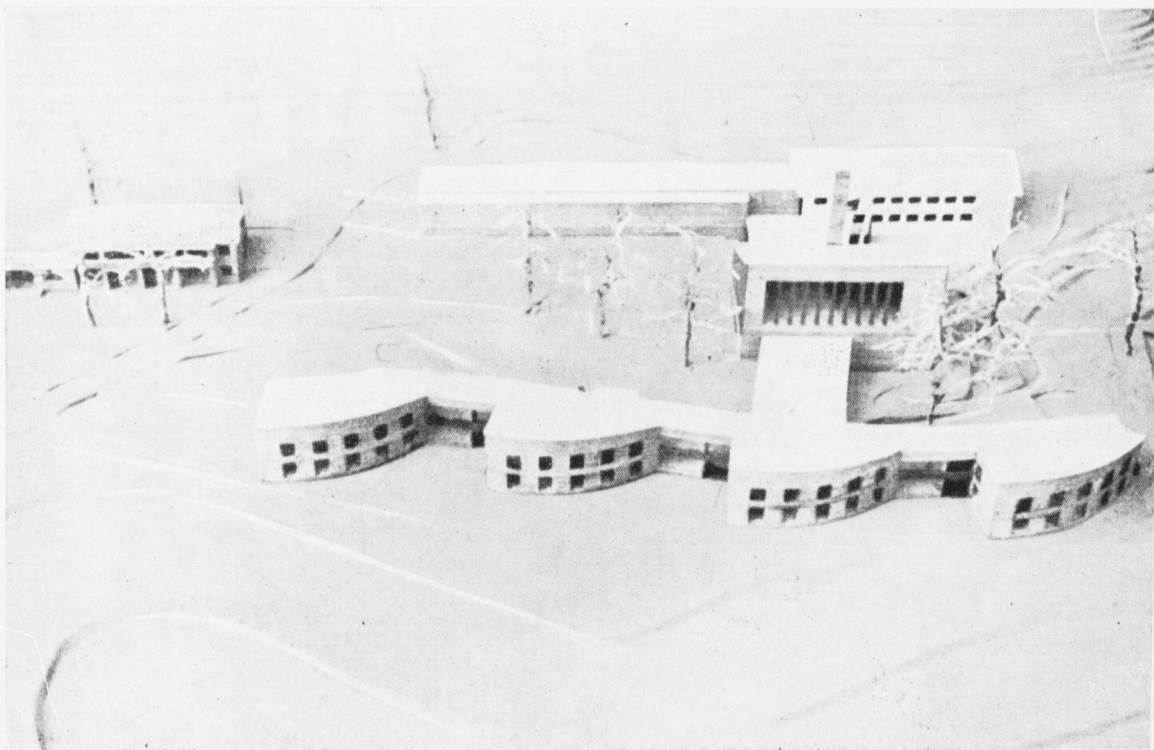
»Ja millainen olisikaan kuurojen asema maassamme ilman sitä työtä, mitä koulumme ovat kuurojen hyväksi tehneet. Itse olen voinut todeta kuurojenkouluissamme vilpittöntä eteen-

— Kenen tämä on? kyselee pastori Eino Savisaari Ävikin kesäjuhlissa.

Ävikin kesäjuhlien väenpaljoudenkin keskellä kuurosokeat ovat löytäneet toisensa. Kuurojenkoti Ävikin huollettava Elsa Lindström ja Työkeskus Sampolan työntekijä Samuli Kujanpää vaihtavat kuulumisia.

Tällaiseksi yritetään Kuurojenkoti Ävik saada. Kuluvan vuoden aikana on ollut rakenteilla etualalla näkyvä neljän solun asuntola-rakennus.

päinpyrkimystä mukautua ajan tuomiin haasteisiin. Monta arvokasta aloitetta olemme saaneet kuurojenkouluistamme.

Opetusmetodien kohdalla vallitsee kuitenkin edelleen sekavuutta. Olen tavannut lukuisia henkilöitä, jotka vuosikausia kestäneen omakohtaisen kokemuksen perusteella ovat päätyneet toisistaan poikkeaviin vakaumuksiin siitä, mikä on paras kuurojenopetusmetodi. Varhaisdiagnoosin, esikouluopetuksen, kuulo- ja huulioluvun harjoituksen, kielen ja puheenopetuksen tarpeellisuutta tuskin kukaan enää haluaa kiistää. Sen sijaan kuurojen äidinkielen, viittomien sekä sormiaakkosten paikka ja määrä opetuksessa ovat edelleen kiistan aiheita ja kaipaavat systemaattista tutkimusta.»

Edellämäinittu ote on tohtori Aatto Sonnisen juhlapuheesta Kuurojen Päivän pääjuhlassa Jyväskylässä 25.9.

Puheen tässä kohdassa heijastuu kuurojen lehdissä kaikissa neljässä pohjoismaassa vuoden aikana käyty kiista viittomakielestä ja sen asemasta kuurojenopetuksessa. Kuurot ovat miltei yksimielisesti sitä mieltä, että viittomakieli on viimein huomioitava opetuksen apuna, ennen kaikkea oppilaiden tietomäärän lisäämiseksi. Kuurojen ehdotukset eivät kuitenkaan ole saa-

vuttaneet vastakaikua kuurojenopetuksesta vastuussa olevien piirissä. Tästä on mm. eräänä osoituksena vuoden aikana valmistunut mietintö kuurojenopetuksen uudistamisesta, joka varsin yksityiskohtaisesti määrittelee kuurojenkoulun kunkin luokan oppitavoitteet ja lopullisen tavoitteen kohotessa verraten korkealle — kansalaiskoulujen tasolle. Tästä ei ole muuta kuin hyvää sanottavaa, mutta samassa mietinnössä todetaan ettei ole syytä käyttää viittomakieltä, ala-asteilla käytettäviä luontaisia viittomia luokunottamatta. Tässä siis opettajien ja kuurojen mielipiteet käyvät edelleen ristiin. Saa nähdä jatkuuko kirjoittelu asiasta vielä tulevana vuotena —ilmeisesti niin käy, sillä kuurot juuri kuuroina katsovat olevansa asiassa hivenen parempia »asiantuntijoita» kuin koulutetut opettajat. Asiantuntijoita — niin, kuurot joutuvat kuuroina elämään kuulevien keskuudessa ja he tietävät mitä tietoja ja taitoja tässä elämässä ensisijaisesti tarvitaan.

Olemme tämän kirjoituksen puitteissa yrittäneet informoida kuuleville lukijoillemme eräitä tapahtumia kuurojen maailmassa vuonna 1966. Tapahtumat eivät rajoitu näihin muutamiin edellämäinittuihin, mutta ne ovat tavallaan tärkeimmät ja tiedotusmielessä etusijalla.

O.Y. Ko-Ho A.B.

KONTTORI- JA PAPERIKAUPPATARVIKKEITA
TUONTI- JA TUUKULIIKE

Helsinki 55 — Eurantie 2 — Puhelin 71 67 49

Paperisampo Oy:n markkinointi

Kuurojen
pienteollisuusyritys

PAPERISAMPO OY

HÄMEENLINNA MARKKULANTIE 3

*Darempaa
palvelua*

kaupat

Toivotamme
lukijoillemme
Hyvää
Joulua
ja
Onnellista
Uutta
Vuotta

Kuurojen Joulu
Suomen Kuurojen
Liitto r.y.